

“YOK HÜKMÜNDE ANLAŞMA”

IMF NİYET MEKTUBU, STANDBY DÜZENLEMELERİ

KİGEM’in

Ankara İdare Mahkemesi’nde açtığı davanın
dilekçesi

“ULUSLARARASI PARA FONU (IMF)’na Türkiye adına verilen
26.04.2005 tarihli Niyet Mektubu ve IMF İcra Direktörleri Kurulu
tarafından 11.05.2005 tarihinde onaylanan Standby Düzenlemesi’nin
yok hükmünde olduğuna karar verilmesi istemidir.”

BİRLEŞİK METAL-İŞ YAYINLARI

Tünel Yolu Cad. No.2 81110 Bostancı-İSTANBUL

Tel: (0216) 380 85 90 **Faks:** (0216) 373 65 02

Teknik Hazırlık: Birleşik Metal-İş

No: 01 / 2005 www.birlesikmetal.org

Baskı: Ekbil Matbaacılık Çağlayan-İstanbul
0212 291 3506

GİRİŞ

Egemenlik kimin? Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünün arkasında yazan yazıya göre “kayıtsız, şartsız” ulusun.

IMF kim? Adı üzerinde uluslararası bir para fonu. Üyesi olan devletlerin katkılarıyla oluşturdukları, ilk kuruluş yılları olan savaş sonrası dönemin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla kurulmuş, yardım amaçlı bir kuruluş.

IMF ile Egemenlik arasında nasıl bir ilişki var? IMF sadece bir yardım kuruluşu olsaydı egemen ülkeler arasında çeşitli mali ilişkilerin kurulduğu bir platformdan başka bir şey olamazdı. Ama IMF, bir yardım kuruluşu değil. IMF, uluslararası mali sermaye sınıfının, dünya yüzeyindeki egemenliğini sağlamlaştırma amacı taşıyan, “derin” ilişkilere sahip, güçlü bir organizasyon.

Dolayısıyla IMF'nin kendisi de bir iktidar, bir egemenlik aracı. Bu nedenle, IMF ile egemenlik arasında hem doğru hem de ters orantılı bir ilişki var. IMF'nin kendisi uluslararası mali sermaye sınıfının iktidarını simgelediği ve kendisi bir egemenlik aracı olduğu için IMF ile Egemenlik doğru orantılı; IMF'nin egemenliği arttıkça ulusal egemenlik ortadan kalktığı için de, ters orantılı.

Bugün sokaktaki insanın gündelik hayatı ile ilgili olarak karşılaştığı sorunların neredeyse tamamında IMF'nin egemenliği yatıyor. Kamu çalışanlarının maaşları, asgari ücret, sosyal güvenlik, eğitim ve sağlık, özelleştirmeler, tarım desteklemeleri vb. IMF ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde belirleniyor.

AKP hükümetinin IMF ile imzalamış olduğu son Standby Düzenlemesi 11 Mayıs 2005 tarihini taşıyor. Bu düzenlemede öngörülen kredinin ikinci taksit ödemesi ise durduruldu. Gerekçe: emeklilik yasa tasarısı TBMM tarafından yasalaştırılmadı.

Soruyu tekrar soralım: egemenlik kimin? Kayıt ve şartı kimler koyuyor?

Ülke nüfusunun tamamını ama başta emekçilerin çalışma ve yaşam koşullarının ağırlaşmasına, onların yoksullaşmasına neden olan IMF, programlarını ülke hükümetlerine nasıl dayatabiliyor? Verdiği krediler vazgeçilmez mi? 2004 yılı rakamlarına göre Türkiye Gayri Safi Milli Hasılasının yüzde 1'i kadar IMF kredisi kullanıyor.

GSMH'nin yüzde 1'i için nüfusun yüzde 90'ı açlık, yoksulluk, işsizlik ve sömürü altında inliyor. IMF'nin egemenliği artıkça, halkın egemenliği ortadan kalkıyor ve halk adına egemenliği ve iktidarı elinde bulunduranlar IMF egemenliğinin uygulayıcıları haline dönüşüyorlar.

Biz işçiler, diğer emekçi kesimlerle birlikte, IMF programlarının acısını uzun yıllardır çekiyoruz ve bu programlara karşı mücadele veriyoruz. Ama biz sadece ekmeğimizin değil, onu elimizde tutabilmemizin en temel aracı olan demokrasinin yani halkın egemenliğinin gelişmesi mücadelesini de veriyoruz. Bu mücadelenin ayrılmaz parçası, IMF egemenliğinin geriletilmesi ve ortadan kaldırılmasıdır.

Kamu İşletmeciliği Geliştirme Merkezi Vakfı uzun yıllardır onurlu ve kararlı bir mücadele yürütüyor. Kamu kuruluşlarının yerli ve yabancı sermayeye devredilmesine karşı hukuki ve sosyal bir mücadele yürütüyor. Bu mücadelenin gelinen aşamasında ise, IMF ile imzalanan anlaşmaların "yok hükmünde" olduğunu çünkü varolan Anayasal ve yasal düzenlemelere göre imzalanıp yürürlüğe girmediği için iptali gerekçesiyle Ankara İdare Mahkemesinde açılan dava ve tüm yurttaşları bu davaya müdahil olmaya çağırılması yer alıyor.

Birleşik Metal İş sendikası olarak, halkın egemenliğinin kayıt ve şart konulmadan işleyebilmesi ve yerleşmesi için KİGEM'in bu girişimini sevinçle karşılıyor ve sonuna kadar destekliyoruz. Birleşik Metal İş bu davaya müdahildir.

Bu çerçevede IMF ile ilişkilerin geniş ve detaylı bir incelemesinin yer aldığı dava dilekçesini daha geniş kesimlere ulaştırmak için bu kitapçığı sizlerin bilgisine sunuyoruz.

Birleşik Metal İş
Genel Yönetim Kurulu

**İDARE MAHKEMESİ
SAYIN BAŞKANLIĞI'NA**

ANKARA

DAVACI :Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi Vakfı
(KİGEM)
Sağlık 1 Sokak No:53, Kat:3,
Sıhhiye-ANKARA

DAVALI : T.C. DEVLET BAKANLIĞI
(Hazine'den Sorumlu) - ANKARA

DAVA KONUSU :ULUSLARARASI PARA FONU(IMF)'na
Türkiye adına verilen 26.04.2005 tarihli Niyet
Mektubu ve IMF İcra Direktörleri Kurulu
tarafından 11.05.2005 tarihinde onaylanan
Standby Düzenlemesi'nin yok hükmünde
olduğuna karar verilmesi istemidir.

DAVALI VE DAVA YERİ:

Dava konusu işlemler, “T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı” antetli kağıtta, Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı ile Merkez Bankası Başkanının imzasını taşımaktadır.

Bu nedenle davalının husumeti, Hazine'den sorumlu Devlet Bakanlığına ve görev ve yetkisi bir bakanlık işlemi olduğu için de Ankara İdare Mahkemesi'ne açılmıştır.

ACIKLAMALAR:

Türkiye adına verilen 26.04.2005 tarihli Niyet Mektubu ve IMF İcra Direktörleri Kurulu tarafından 11.05.2005 tarihinde onaylanan Standby Düzenlemesi', tüm yurttaşları ilgilendiren bir ekonomik, siyasal ve toplumsal bir programdır ve “*menfaat ihlali*”nin çok ötesinde her yurttaş için doğrudan “*hak kaybı*” yaratan işlemlerdir. Bu nedenle, bir tam yargı davası açılması da olanaklıyken, bu aşamada yalnızca iptal davasıyla yetinilmiştir.

1. DAVA KONUSU İŞLEMLER:

1.1. Niyet Mektubu– Standby Düzenlemesi-“Yetkisiz Temsil” - “Yetki Gasbı ve Görev Gasbı”-“Anayasaya Aykırılık”:

Türkiye 19 Şubat 1947 tarih ve 5016 sayılı Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun ile IMF’ye üye olmuştur.

IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemelerinin ilki 30.08.1958 tarihinde, son düzenleme ise 26.04.2005 tarihinde verilen Niyet Mektubu’nun IMF tarafından onaylanmasıyla 11.05.2005 tarihinde yapılmıştır. İlk Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi 1.1.1961 yılında yalnızca 16 milyon SDR¹ tutarında bir kaynak kullanımını içerirken, 4.2.2002 yılında yapılan Standby Düzenlemesi 11.9 milyar SDR, 26 Nisan 2005 tarihinde yapılan en son anlaşma ise 6.7 milyar SDR tutarında IMF kaynağının kullanılmasını düzenlemektedir.

1984-2005 dönemi itibarıyla, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Anayasa ve uluslararası anlaşmaların düzenlenmesine ilişkin 244 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olarak IMF ile yapılan kredi sözleşmelerine sonucunda bu güne yaklaşık 30 milyar Dolar kredi² kullanılmış olup, bu kullanımlar sonucunda ödenmiş olan faiz (ya da kullanım bedeli) olarak 3.1 milyar Dolar ödenmiştir. Bu tutara ödenecek olan faizler dahil edildiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin yetkisiz kişiler tarafından yükümlülük altına sokulduğu miktar yaklaşık 3.9 milyar Dolara ulaşmaktadır.

Son yıllarda düzenlenen IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemeleri yalnızca kullanılan kaynakların geri ödenmesini garanti altına alacak ekonomik önlemler olmaktan çıkmış ülkenin bütün toplumsal, siyasal ve yönetsel alanlarını düzenleyen belgeler niteliği kazanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bir süredir Uluslararası Para Fonu ile hukuksal niteliği kuşkulu bir ilişki içindedir. Türkiye, IMF ile varıldığı iddia edilen bir anlaşma uyarınca, ekonomik, siyasal ve toplumsal bir program izlemektedir. Hukuk dilinde “*anlaşma*”, yetkili tarafların ortak iradesi ile varılan bir yazılı ya da sözel metni ya da yazgın biçimiyle bir “*sözleşme*”yi

¹ IMF Kaydı Para Birimi olan SDR(Özel Çekme Hakkı-Special Drawing Rights) 2005 Haziran itibarıyla yaklaşık 1.5 Amerika Birleşik Devletleri Dolarıdır.

² IMF’den kullanılan kredilere ilişkin Tablo 2’ye bakınız.

ifade eder. Taraflar, karşılıklı olarak bazı yükümlülüklere girmekte ve asıl önemlisi, sözleşmeye imza koyanlar, adlarına imza koydukları taraf adına yükümlülük altına girmeye yetkilidirler. Bu yüzden, sözleşme koşulları yerine getirilmediği takdirde, sonuçlarından sözleşmeyi imzalayanlar değil, adına sözleşme imzalanan gerçek ya da tüzel kişiler ya da dava konusu olayda olduğu gibi devletler sorumlu tutulabilirler.

Tarafları temsil edenlerden birinin temsile yetkili olmaması durumu, hukuk dilinde “*yetkisiz temsil*” olarak adlandırılır ve temsile yetkili olmayan kişinin imzaladığı sözleşme o taraf için bağlayıcı sayılmaz.

Yönetim hukukunda ise, “*yetkisizlik*” bir işlemi açıkça sakatlayan eksikliklerden birisidir: En ağır yetkisizlik halleri “*yetki gasbı*” ile “*görev gasbı*”nda ortaya çıkmaktadır. “*Yetki gasbı*”nda, o alanda yetki “*yönetim (idare)*”de, ancak başka bir kurum ya da kişidedir. “*Görev gasbı*”nda ise, daha ağır bir sakatlık söz konusudur; çünkü yapılan işlem, “*yönetim*”in değil, “*yasama*” ya da “*yargı*”nın yetki alanındadır. Bu nedenle yapılan işlem, “*yok hükmünde*”dir ve tesis tarihinden itibaren hiçbir sonuç doğurmaz.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, bir bakan ve bir yüksek bürokratin imzası ile kendisini bağlı sayıp, o belgede yazılı konuları yerine getirmekte kendisini yükümlü tutmakta; karşı taraf (Uluslararası Para Fonu) bir bakan ve bir yüksek bürokratin imzasını taşıyan “*mektup*”tan hareketle Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne, bazı koşulları yerine getirip getirmediğinin hesabını sormaktadır. Oysa, ortada yalnızca “*temsil yetkisi olmayan kişiler*” tarafından verilmiş bir “*niyet mektubu*” ve bu mektubun IMF tarafından onaylanması ile varlık kazanan “*standby düzenlemesi*” vardır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına, Hazine’den sorumlu bir bakan ve Merkez Bankası Başkanı olan bir yüksek bürokrat Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına *Uluslararası Para Fonu*’na bir “*niyet mektubu*” ve bu mektup uyarınca “*niyet mektupları*” verilmiş ve Niyet Mektubunun IMF tarafından onaylanması ile hukuki varlık kazanan Standby (Destekleme) Düzenlemesi (Arrangement) adı verilen, anlaşma ile Türkiye Cumhuriyeti hem hem parasal hem de yasama ve yürütme alanında düzenlemeler yapma yükümlülüğü altına sokan işlemler taahhüt edilmiştir.

Ancak söz konusu belgeyi Türkiye Cumhuriyeti adına imza edenlerin Türkiye Cumhuriyet Devletini bu konularda yükümlülük altına sokma yetkisi

bulunmamaktadır. IMF ile yapılan Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesi 1969 Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesine göre hukuken yetkili kişiler tarafından yapılmadığı için yok hükmünde olan bir “anlaşma”dır.

IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri Anayasa'nın ister 90'ncı maddesinin 2'nci fıkrasına göre ekonomik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşan ve Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getiren anlaşma, ister 3'ncü fıkrasına göre ise “uluslararası bir andlaşmanın uygulama anlaşması” olarak değerlendirilsin, bu belgeler Anayasa 90'ncı maddesi ve 244 sayılı Kanun hükümleri gereği gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak mevcut uygulamada bu düzenlemeler Bakanlar Kurulu'nun denetimi dışında kalmaktadır. Bir “uluslararası bir andlaşmanın uygulama anlaşması”, “ekonomik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşan ve Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getiren anlaşma niteliğinde olan IMF Niyet Mektupları Standby Düzenlemeleri'nin hem 1982 Anayasası'nın 90'ncı maddesinin 2 ve 3'ncü fıkrasının açık hükmü, hem de 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un 5'nci maddesi gereği, “Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla veya bunlar adına hareket eden kurumlarla yapılmış olup Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte bulunan iki veya çok taraflı andlaşmaların iktisadi, ticari, teknik, veya idari hükümlerinin taşıdığı amaçların yerine getirilmesi gayesini güden iki veya çok taraflı andlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi veya sair suretlerle yardım sağlayan iki veya çok taraflı andlaşmaları, iki veya çok taraflı teknik veya idari işbirliği andlaşmalarını, iki veya çok taraflı borç ertelenmesi veya ticaret andlaşmalarını ve aynı nitelikteki modüsivendileri 2 nci maddenin 4 üncü fıkrası gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

IMF Niyet Mektupları Standby Düzenlemeleri'nin adı mektup(letter), niyet mektubu(letter of intent), destekleme(standby), düzenleme(arrangement) veya destekleme düzenlemesi(standby arrangement):

1- Yalnızca “dış borçlanma”ya ilişkin düzenlemeleri içermiş olsa dahi 244 sayılı Kanun'un 1, 2/3, 3/3, 3/4 ve 5'nci maddeleri gereği “uluslararası anlaşmanın uygulanması” “süresi bir yılı aşan ve Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getiren anlaşma” niteliğinde olan bu bu belgelerin “Bakanlar Kurulu tarafından onaylanma veya karara bağlanma ve Cumhurbaşkanınca

onaylanıp, Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi”ni emreden Anayasanın 90’ncı ve 104’ncü maddelerinin açık hükümlerine aykırılık taşımakta;

2- Söz konusu belgeler dış borçlanma haricinde vergi, sosyal güvenlik, tarım gibi yürütmenin görev alanında ancak Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu bakanın yetkisi dışında alanları kapsamı nedeniyle söz konusu belgeleri imza ve onaylama yetkisinin Bakanlar Kurulunda olmasına rağmen Devlet Bakanı tarafından imzalanıp, Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmaması ve Resmi Gazetede yayımlanmaması dolayısıyla Anayasanın 90’ncı ve 104’ncü maddelerinin açık hükümlerine aykırılık taşımakta;

3- Son olarak bu belgeler yürütme dışında yasama alanına ilişkin konuları da düzenleme kapsamına aldığından aynı şekilde Anayasanın 90 maddesine göre TBMM tarafından bir yasa ile uygun bulması ve 104’ncü madde gereği Cumhurbaşkanı tarafından onaylanıp Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi gerektiği konusundaki açık hükümlere aykırılık taşımaktadır.

Bu nedenlerle IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri ister Anayasanın 90’ncü maddesinin 2’nci fıkrası gereği ekonomik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşan ve Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getiren anlaşma, ister 3’ncü fıkrasına göre ise “uluslararası bir anlaşmanın uygulama anlaşması” olarak değerlendirilsin, Anayasa ve 244 sayılı Kanun hükümlerine göre Bakanlar Kurulu kararı ile Cumhurbaşkanıca onaylanma ve Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi gerektiği konusundaki açık hükme rağmen, Anayasaya aykırı bir biçimde Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmamakta ve Resmi Gazetede yayımlanmamaktadır.

2. IMF NİYET MEKTUPLARI ve STANDBY DÜZENLEMELERİ:

1958’den itibaren IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri temel politika olarak ödemeler bilançosundaki dengesizliklerin giderilmesini sağlayacak ekonomi politikaların sürdürülmesi “**koşuluyla**” IMF kaynaklarının kullanılmasına dayanmaktadır. Ancak özellikle 1990’lı yıllarla birlikte ekonomik alanda yapılan değişimlerin yerleşmesi, kalıcılılaşması için ekonomik alandan siyasal ve yönetsel alanı hedef alan düzenleme “şartları” ile kredi kullandırılmaya başlanmıştır. 2000’li yıllar itibarıyla IMF’den kullanılan

kaynakların miktar olarak artmasıyla, bu “koşullar” hem sayı olarak artmakta³ hem de içerik olarak değişip, yalnız “ekonomi” alanını değil, “siyaset ve yönetim” alanlarını yeniden düzenlemeye başlamaktadır. Bu düzenleme alanları ise yürütme organının yetki alanlarını aşip açıkça “yasama” alanına müdahale eder nitelikler taşımaya başlamıştır.

11 Mayıs 2005 tarihinde IMF İcra Direktörleri kurulunun Türkiye’den 26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubunu onaylaması ile üç yıllık, 6.66 milyar SDR (yaklaşık 10 milyar ABD Doları) tutarında borçlanmayı içeren bir standby düzenlemesi yapılmıştır. Türkiye’nin Mayıs 2005- Mayıs 2008 dönemi ekonomik ve mali programını destekleyen bu düzenleme ile söz konusu kaynak birincisi 555.2 milyon SDR (837.5 milyon Dolar)hemen olmak üzere 11 eşit taksitle ödenecektir. Söz konusu Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi ile yürütmenin görev-yetki alanının aşan, açıkça yasama alanına giren konularda düzenlemeler yapılacağı düzenlenmektedir.

Kamu Maliyesi politikalarının en temel göstergesi olan konsolide bütçe dengesine ilişkin tabloda, 1999-2004 döneminde kamu gelirlerinin GSMH’ya oranının %1 oranında, vergi gelirlerinin ise %2 oranında bir artış gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Harcamalar ise 1999 yılında GSMH’nın %35.9’unu oluştururken 2001 kriz yılında bu oranın %45.7’ye çıktığı 2004 yılında ise %32.7’ye gerileyerek 1999 yılına göre GSMH’nın %3’ü kadar azaldığı görülmektedir. Bu kamu giderlerinde daralma anlamına gelir. Bu daralmanın en önemli nedeni ise borç faizlerinde meydana gelen artış olduğu açıktır. 1999 yılında 10.7 milyar YTL tutarında olan borç faiz ödemeleri 2000 yılında %100 artışla 20.4 milyar YTL’ye, 2001 yılında bir önceki yıla göre yine yaklaşık%100’lük bir artışla 40 milyara çıktıktan sonra 2004 yılı sonu itibarıyla 56.488 milyar YTL tutarında borç faiz ödemesi gerçekleşmiştir. Borç faiz ödemelerinin GSMH’ya oranı da yine 2001 yılında bir önceki yıla göre %7’lik bir artış göstererek %23.3’e, diğer bir ifade ile Türkiye 2001 yılındaki kriz sonunda bir yıllık üretiminin yaklaşık dörtte birini borç faizlerine ödemiştir.

³ Türkiye Şubat 2001 Krizi sonrasında verilen Niyet Mektubunda 79 yapısal koşulun yerine getirileceği taahhüdünde bulunularak IMF’den kaynak kullanılmıştır.

Tablo:1
Dış Borçların GSMH'ya Oranı(%)

	2000	2001	2002	2003	2004
<u>Vadesine Göre</u>	<u>21,7</u>	<u>31,6</u>	<u>33,8</u>	<u>24,8</u>	<u>21,4</u>
Kısa (1 yıldan az)	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Orta (1-5 yıl)	2,8	4,7	3,7	1,9	1,9
Uzun (5 yıldan fazla)	18,3	26,9	30,1	22,9	19,5
<u>Alacaklıya Göre</u>	<u>21,7</u>	<u>31,6</u>	<u>33,8</u>	<u>24,8</u>	<u>21,4</u>
Kredi	10,5	15,2	20,0	14,3	12,1
Uluslararası Kur.	3,0	5,2	12,3	9,2	8,2
<u>IMF'den Sağlanan</u>	<u>0,3</u>	<u>0,4</u>	<u>8,3</u>	<u>6,5</u>	<u>5,8</u>
Hükümet Kuruluşl.	3,8	5,2	4,0	2,7	2,0
Ticari Bankalar	3,7	4,8	3,7	2,4	1,9
Tahvil	11,2	16,4	13,7	10,5	9,3

KAYNAK: Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı internet sayfaları, <http://www.treasury.gov.tr>

1999 yılından itibaren Türkiye'ye IMF Niyet Mektupları ve Standby düzenlemeleriyle sürekli dış kaynaklı programlar uygulayan Türkiye yalnızca IMF'ye olan borçlarını 1999 yılında 0.5 milyar Dolardan 18.4 milyar Dolara artırarak diğer bir ifadeyle “18 milyar Dolarlık yada 37 katlık bir artış” ile 500 milyon Dolardan 18.4 milyar Dolara çıkartarak sürdürülebilmesi çok zor bir borç faizi yükü altına girmiştir. Bu nedenle de artık IMF programlarında genel makroekonomik politikalar bölümü “GSMH'nın %6.5'i oranında faiz dışı fazla verme temeline dayalı programımız.....” ile başlayan ifadelerin anlamı açıklığa kavuşmaktadır Çünkü Türkiye'nin IMF'ye olan borçlarının GSMH içindeki payı 2003 yılında %6.5'tir. Amaç açığa çıkmıştır: Program IMF'nin alacaklarının tahsilatının garantisini sağlamak dışında bir amaca hizmet etmemektedir.

IMF programlarının enflasyonun düşürülmesi dışında Türk ekonomisine bir katkısının olmadığını söylemek mümkündür. Ancak bu da GSMH'nın %6'sı oranlarında vermiş olduğu ve sürdürülebilirliği olmayan politikaların faiz dışı fazlalar, ile gerçekleştirilmektedir.

Tablo:2
Konsolide Bütçe Dengesi 1999-2005

	Milyon YTL						(GSMH'ye Oranı)					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Gelirler	<u>18.933</u>	<u>33.440</u>	<u>51.543</u>	<u>75.592</u>	<u>100.250</u>	<u>109.887</u>	<u>24,2</u>	<u>26,6</u>	<u>29,2</u>	<u>27,5</u>	<u>28,1</u>	<u>25,6</u>
Vergi Gel.	14.802	26.504	39.736	59.632	84.316	90.093	18,9	21,1	22,5	21,7	23,6	21,0
Diğer Gel.	4.131	6.936	11.807	15.960	15.934	19.794	5,3	5,5	6,7	5,8	4,5	4,6
Harcamalar	28.085	46.705	80.579	115.682	140.455	140.200	35,9	37,2	45,7	42,1	39,4	32,7
Faiz Haric H	<u>17.364</u>	<u>26.265</u>	<u>39.517</u>	<u>63.812</u>	<u>81.846</u>	<u>83.712</u>	<u>22,2</u>	<u>20,9</u>	<u>22,4</u>	<u>23,2</u>	<u>22,9</u>	<u>19,5</u>
Faiz	<u>10.721</u>	<u>20.440</u>	<u>41.062</u>	<u>51.871</u>	<u>58.609</u>	<u>56.488</u>	<u>13,7</u>	<u>16,3</u>	<u>23,3</u>	<u>18,9</u>	<u>16,4</u>	<u>13,2</u>
Bütçe Denge	-9.152	-13.265	-29.036	-40.090	-40.204	-30.313	-11,7	-10,6	-16,5	-14,6	-11,3	-7,1
Faiz Dışı D.	1.569	7.175	12.026	11.781	18.405	26.175	2,0	5,7	6,8	4,3	5,2	6,1

KAYNAK: Maliye Bakanlığı internet sayfaları, <http://www.maliye.gov.tr>

Türkiye için acı olan tarihin tekrerrütmesi ve tarihten yeterli dersin çıkarılmamış olmasıdır. IMF, dünya için yenidir; fakat bizim için yeni değildir. Bizim tarihimizde Duyun-u Umumiye İdaresi tarihi vardır. Türkiye için IMF şekil bakımından farklı; fakat öz bakımından aynıdır.⁴

Niyet Mektupları standby düzenlemeleri, gözden geçirmeler, ek rezerv talebi gibi farklı amaçlar doğrultusunda yazılmış olmasına rağmen mekanik yapı olarak birbirine benzer özellikler taşımaktadır. Niyet mektupları giriş, ana bölümler ve ekler olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır.

Tablo:3
IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemeleri(1999-2005)

Sıra No	Düzenleme Tarihi	Düzenlemenin Türü	Sayfa Sayısı		
			Metin	Ekler	Toplam
1-	9 Aralık 1999	Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi	11	12	23
2-	10 Mart 2000	Niyet Mektubu, 1. Gözden Geçirme	3		3
3-	22 Haziran 2000	Niyet Mektubu, 2. Gözden Geçirme	4	14	18
4-	18 Aralık 2000	Niyet Mektubu (Ek Rezerv Talebi)	9	11	19
5-	30 Ocak 2001	Niyet Mektubu	3	3	6
6-	3 Mayıs 2001	Niyet Mektubu(Subat 2001 Krizi)	33	21	54
7-	26 Haziran 2001	Niyet Mektubu	5	7	12
8-	3 Temmuz 2001	Niyet Mektubu	9	5	14
9-	18 Ocak 2002	Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi	22	21	43
10-	3 Nisan 2002	Niyet Mektubu 1. Gözden Geçirme	10	18	28
11-	19 Haziran 2002	Niyet Mektubu 2. Gözden Geçirme	8	19	27
12-	30 Temmuz 2002	Niyet Mektubu, 3. Gözden Geçirme	13	12	25
13-	5 Nisan 2003	Niyet Mektubu, 4. Gözden Geçirme	25	52	75
14-	25 Temmuz 2003	Niyet Mektubu, 5. Gözden Geçirme	12	8	20
15-	31 Ekim 2003	Niyet Mektubu, 6. Gözden Geçirme	8	16	24
16-	2 Nisan 2004	Niyet Mektubu, 7. Gözden Geçirme	10	17	27
17-	15 Temmuz 2004	Niyet Mektubu, 8. Gözden Geçirme	9	3	12
18-	26 Nisan 2005	Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi	14	16	30
		Toplam Sayfa Sayısı	206	265	471

KAYNAK: Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı internet sayfaları, <http://www.treasury.gov.tr>

⁴ Servet Mutlu, “Türkiye Ekonomisi ve IMF Politikaları Paneli”s.21.

IMF Başkanı'na hitaben yazılan mektupların giriş bölümü ekonomik durumun değerlendirilmesi ve niyet mektubu ile talep edilen fonların ekonomiye etkisine ilişkin değerlendirmenin yapıldığı, genel makro hedeflerin ve bu hedeflere ulaşmak için takip edilecek politika amaçları ve bu amaçlar ulaşmak için kullanılacak araçlar konusunda bilgiler yer almaktadır.

IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemelerinin ana bölümleri uygulanacak temel politikalar konusunda ayrıntılı açıklamaların bulunduğu bölümdür. Bu bölümde kamu maliyesi, makroekonomik çerçeve, para politikası, maliye politikası, bankacılık ve finans kesimi, kamu borç yönetimi gibi reform yapısal reform alanlarına ilişkin bölümler ile yatırım ortamının iyileştirilmesi ve özel sektörün rolünün artırılması konularını kapsamak üzere 3 temel bölümden oluşmaktadır.

Son bölüm olan eklerde ise önkoşullar, performans kriterler, gösterge niteliğinde hedefler, parasal hedefler, net uluslar arası rezervler, kamu maliyesi hedefleri, yapısal koşullar seçilmiş göstergeler, önerilen çekiş programı, kamu sektörü faiz dışı dengesi orta ve uzun vadeli dış borca ilişkin üst sınırlar, para tabanı ve program döviz kurları bilgilerinin yer aldığı tablolardan oluşur.

Türkiye'nin IMF'den niyet mektubu ve standby düzenlemeleri ve ek rezerv kolaylığı⁵ yoluyla 1961-2005 tarihleri arasında kullandığı kaynaklar aşağıdaki gibidir:

Tablo:4
IMF'den Kullanılan Fonlar ve Kaynakları Nisan 1961- Mayıs 2005

Onay Türü	Onay Tarihi	Bitiş Tarihi	Onaylanan Tutar (SDR)	Kullanılan Tutar (SDR)
Standby	Mayıs 2005	Mayıs 2008	6,660	555
<u>Standby</u>	<u>Subat 2002</u>	<u>Subat 2005</u>	<u>12,821</u>	<u>11,910</u>
<u>Standby</u>	<u>Aralık 1999</u>	<u>Subat 2002</u>	<u>15,038</u>	<u>11,738</u>
Ek rezerv	Aralık 2000	Aralık 2001	5,784	5,784
Standby	Temmuz 1994	Mart 1996	610	460
Standby	Nisan 1984	Nisan 1985	225	168
Standby	Nisan 1961	Nisan 1985	2,575	0
Toplam			43,713	30,615

KAYNAK: IMF www.imf.org

⁵ Ek rezerv imkanı (special reserv Facility-SFR); Piyasalarda ortaya çıkan ani bir güven kaybının yarattığı geniş kapsamlı ve kısa dönemli dış finansman sorunlarının neden olabileceği ödemeler dengesi sorunlarını önlemekte kullanılan bir imkandır. Bu imkan Asya krizinden sonra yaratılmıştır. Maksimum geri ödeme süresi 2.5 yıldır. Bu destek türü yüzde 3 - 5 arasında bir ek faiz yükü taşır, Mahfi Eğilmez, http://www.mahfiegilmez.nom.tr/kose_8.htm (05.04.2005)

Tabloya göre Türkiye'nin Mayıs 2005 itibarıyla (son Mayıs 2005 Standby Düzenlemesi hariç) 1961-2005 dönemine ilişkin olarak Fon'dan onaylanan kullanım(kredi) tutarı 37.9 milyar olup, bunun 24.8 milyar SDR'si kullanılmıştır. Türkiye IMF ile 47 yıllık ilişkisinde kullanmak için başvurduğu kaynakların % 63'ne sadece 1999 ve 2002 Standby Düzenlemeleriyle sahip olmuştur. Bu tutara 2001 yılındaki ek rezerv kolaylığı ve en son 26 Nisan tarihli Niyet Mektubu ile talep edilip onaylanan tutarlar eklendiğinde, 1999-2005 döneminde elli yıllık dönemde kullanıma ayrılan toplam kaynakların %90'nın bu dönemde tahsis edildiği ve tahsis edilen bu kaynakların ise %97'nin söz konusu dönemde kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Tablo:5
IMF'ye Yapılacak Ödemeler (milyon SDR)

	2005	2006	2007	2008	2009
Anapara	4,391.25	7,612.90	822.23	255.15	
Faiz	454.80	261.60	27.84	4.43	0.01
Toplam	<u>4,846.05</u>	<u>7,874.50</u>	<u>850.07</u>	<u>259.58</u>	<u>0.01</u>

KAYNAK: IMF www.imf.org

IMF Türkiye ilişkilerinde son dönemde gelinen “hassas” nokta yalnızca standby düzenlemeleri ve ek rezerv olanaklarıyla kullanıma ayrılan tutarlar ve bu tutarların kullanılmasıyla ortaya çıkan rakamsal tabloya bakmak gerekmektedir ancak bu ilişkilerinin “derinliğini kavramak için yeterli olmamaktadır.

Tablo:6
IMF ile İlişkiler 1 Ocak 1980-30 Nisan 2004 (SDR)

Yıl	Genel Kaynaklar Hesabı (General Resources Account)		Yoksulluğun Azaltılması ve Büyüme/Güçlendirilmiş Yapısal Uyarılama Kolaylığı				Toplam		
	Satınalmalar		Ödenen Kullanım Bedelleri (Charges Paid)	Borçlar		Faiz Ödemesi (Interest Paid)	Satınalma ve Borçlar		Ödenen Kullanım Bedelleri ve Faizler Charges and Interest Paid
	Kullanımlar (Purchases)	Geri Satınalma (Repurchases)		Kullanımlar (Disbursements)	Geri Ödeme (Repayments)		Disbursements (Purchases and Loans)	Geri Ödemeler (Repayments)	
2005	0	766,822,500	166,685,762	0	0	0	<u>0</u>	<u>766,822,500</u>	<u>166,685,762</u>
2004	793,800,000	3,158,230,000	646,953,034	0	0	0	<u>793,800,000</u>	<u>3,158,230,000</u>	<u>646,953,034</u>
2003	1,191,000,000	1,223,882,500	638,744,869	0	0	0	<u>1,191,000,000</u>	<u>1,223,882,500</u>	<u>638,744,869</u>
2002	9,929,200,000	4,916,400,000	627,703,083	0	0	0	<u>9,929,200,000</u>	<u>4,916,400,000</u>	<u>627,703,083</u>
2001	8,895,160,000	867,600,000	339,168,996	0	0	0	<u>8,895,160,000</u>	<u>867,600,000</u>	<u>339,168,996</u>
2000	2,622,080,000	65,625,000	39,744,905	0	0	0	<u>2,622,080,000</u>	<u>65,625,000</u>	<u>39,744,905</u>
1999	583,220,000	210,187,500	8,370,304	0	0	0	<u>583,220,000</u>	<u>210,187,500</u>	<u>8,370,304</u>
1998	0	164,625,000	18,274,026	0	0	0	<u>0</u>	<u>164,625,000</u>	<u>18,274,026</u>

1997	0	20,062,500	21,095,480	0	0	0	<u>0</u>	<u>20,062,500</u>	<u>21,095,480</u>
1996	0	0	20,457,425	0	0	0	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>20,457,425</u>
1995	225,000,000	0	16,090,582	0	0	0	<u>225,000,000</u>	<u>0</u>	<u>16,090,582</u>
1994	235,500,000	0	2,660,563	0	0	0	<u>235,500,000</u>	<u>0</u>	<u>2,660,563</u>
1990	0	36,250,000	2,812,170	0	0	0	<u>0</u>	<u>36,250,000</u>	<u>2,812,170</u>
1989	0	185,781,250	17,486,089	0	0	0	<u>0</u>	<u>185,781,250</u>	<u>17,486,089</u>
1988	0	320,937,500	40,565,421	0	0	0	<u>0</u>	<u>320,937,500</u>	<u>40,565,421</u>
1987	0	344,223,285	63,045,010	0	0	0	<u>0</u>	<u>344,223,285</u>	<u>63,045,010</u>
1986	0	320,321,560	104,180,662	0	0	0	<u>0</u>	<u>320,321,560</u>	<u>104,180,662</u>
1985	0	247,521,588	158,255,766	0	0	0	<u>0</u>	<u>247,521,588</u>	<u>158,255,766</u>
1984	112,500,000	159,525,315	174,224,892	0	0	0	<u>112,500,000</u>	<u>159,525,315</u>	<u>174,224,892</u>
			3,106,519,039						3,106,519,039

Söz konusu tutarlara 2005 Nisan itibarıyla kullanılmış fakat henüz ödeme vadeleri gelmediği için hesaplanmamış faizler dahil edildiğinde ödenecek olan anaparaların faiz tutarı 778.67 milyon SDR eklendiğinde 1984-2005 itibarıyla Türkiye Cumhuriyetinin ödeme yükümlülüğü altına sokulduğu faiz tutarı 3 milyar 885 milyon Dolar tutarına ulaşmaktadır.

IMF'den bugüne kadar alınmış olan kredilerin “dış borçlar” içindeki payına bakıldığında 2004 yılı sonu itibarıyla bunun GSMH'nın %5.8'ne ulaştığı, 2005 Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesi ile kullanımı düzenleyen anlaşma ile bu oranın daha da artmış bulunmaktadır.

Rakamsal boyuta niyet mektupları ve standby düzenlemelerinde, düzenlemenin imzalanması veya gözden geçirme programının tamamlanarak kredi taksitlerinin ödenmesi için yerine getirilmesi gereken ön koşullara, performans kriterlerine, yapısal (sayısal ve gayri-sayısal olanlar dahil) kriterlere ve gösterge niteliğindeki hedeflere bakmak gerekir. IMF literatürüne “koşulsallık” olarak giren ve temel amacı üye ülkenin kullanımına sunulan IMF kaynaklarının geri ödenmesinin garanti altına alınması amacını güden koşullar, amacın yalnızca alacakların garantisini sağlamak olmadığı, bundan daha ötede amaçlara hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemelerinde “ön koşul”, “performans kriteri”, “yapısal kriter”, “gösterge niteliğinde hedef”, “gözden geçirme değerlendirmeleri” gibi özel anlam ifade eden bir çok terim ve kavramı içermektedir. Bu kavramlar açıklığa kavuşturulmadan IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemelerinin mahiyeti anlaşılması mümkün bulunmamaktadır. IMF ödemeler dengesi sorunları için kaynak kullanmak isteyen ülkelerden uygulayacağı ekonomik programa ilişkin Niyet Mektubu alması; ülkenin söz konusu kaynakları kullanması için ön koşul, performans, yapısal ve gösterge niteliğinde kriterler belirlemesi; niyet mektubu İcra Direktörleri Kurulu'nda görüşülüp karara bağlaması; kullanılacak imkanları taksitlendirmesi; ülkenin kullanacağı kaynak kadar parasının “taahhüt senedi” olarak Fon'a verilmesi ve belirlenen programa uyulup uyulmadığının genellikle 3 ay olmak üzere belli aralıklarla gözden geçirilmesine **“koşullara bağlama”** işlemi denir.

2.1.IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemelerinde Koşullara Bağlama:

2.1.1. Birinci Koşul-Önkoşullar: Niyet Mektubunun İcra Direktörleri tarafından imzalanması veya Gözden Geçirme programlarının yerine getirilmesi için yapılması gereken düzenlemeleri içermekte olup, bunların

yapılmaması durumunda Standby Düzenlemesi imzalanmakta yada Gözden Geçirme programları yapılmayıp, ülke talep ettiği kaynakları kullanamamaktadır.

2005 Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesinde önkoşul olarak Türkiye’den yerine getirmesi istenen şartlar tablodadır:

Tablo:7

Standby Düzenlemesinin İmzalanması İçin Önkoşullar

		Zamanlaması
1	Emeklilik reformu yasa tasarısının TBMM’ne sunulması	Tamamlandı
2	Bankacılık Kanunu’nun TBMM’ne sunulması	Tamamlandı
3	Halk Bankası ve Ziraat Bankası Yönetim Kurullarının ayrılması	Tamamlandı
4	Vergi idaresi yasa tasarısının TBMM tarafından onaylanması	Tamamlandı
5	Varlık satışının 2007 sonuna kadar tamamlanmasını sağlayacak TMSF Stratejisinin yayınlanması	Tamamlandı

KAYNAK: Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı internet sayfaları, <http://www.treasury.gov.tr>

2.1.2.İkinci Koşul-Performans Kriterleri: Programın öngörüldüğü şekilde yürütüldüğüne ilişkin en önemli gösterge olup genellikle bütçe fazlası, faiz dışı fazla, Merkez Bankası net iç varlıklar ve net uluslararası rezervler gibi rakamsal değişkenler ile bir yasanın TBMM’ye sunulması ya da TBMM tarafından onaylanmasını içeren rakamsal olmayan yapısal performans kriterleri bulunabilmektedir. 26 Nisan 2005 Tarihli IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesinde Performans Kriterleri tabloda gösterilmektedir:

Tablo:8

Yerine Getirilmesi Gereken Performans Kriterleri

Kriter	Yerine Getirilmesi Gereken Performans Kriterleri	Zamanlaması	
Yapısal Kriter	Emeklilik reformu kanun tasarısının TBMM tarafından onaylanması	Haziran 2005 sonu	
Yapısal Kriter	Bankacılık Kanunu'nun TBMM'ne sunulması	Haziran 2005 sonu	
Kriter	Yerine Getirilmesi Gereken Performans Kriterleri (milyon SDR)	Haziran 2005	Aralık 2005
Sayısal Kriter	Konsolide kamu faiz dışı denge alt sınırı	15,730	30,460
Sayısal Kriter	KİT'ler hariç konsolide faiz dışı denge alt sınırı	14,130	26,660
Sayısal Kriter	Orta vadeli kamu borçlanma ve garanti üst sınırı	10,000	16,000
Sayısal Kriter	Kısa vadeli kamu borçlanma ve garanti üst sınırı	1,000	1,000
Sayısal Kriter	Net Uluslararası rezerv seviyesi alt sınırı	2,000	3,80
Sayısal Kriter	Para tabanı üst sınırı	23.6	25.0

KAYNAK:Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı internet sayfaları, <http://www.treasury.gov.tr>

Performans kriterine uyulmaması programın devamı ve ilerideki kredi dilimlerinin kullanımı için İMF İcra Direktörleri Kurulu onayını gerektirmektedir. Sapma çok küçük değilse ve ya hükümet programı yoluna koymak için iyileştirici tedbirler alabileceğini ortaya koymadığı sürece Kurul onay vermemektedir.

2.1.3.Üçüncü Koşul-Yapısal Kriterler: Program süresince üstlenilmesi gereken faaliyetler olup bu kriterler bazen yapısal değil rakamsal kriterler de olabilmektedir. Tek başlarına performans kriterlerine eşdeğer olmamakla birlikte programın genel başarısı için yapılması gereken işlerle ilgili olarak kullanılmaktadır.

Yapısal kriterlerin yerine getirilmemesi programın devamı için IMF İcra Direktörleri Kurulu Onayını gerektirmez ancak, önemli bir yapısal kriter sağlanamazsa IMF bu kriter yerine getirilinceye kadar gözden geçirme programını tamamlamamaya diğer bir ifadeyle, kullanımları durdurmaya karar verebilmektedir.

2.1.4.Dördüncü Koşul-Gösterge Niteliğinde Hedefler: Programın başarısı için kritik önemdeki değişkenlerin izlenmesi için kullanılan hedeflerdir. Bunlar hükümetlerin mevcut politika araçlarıyla doğrudan kontrol edebileceği değişkenler değildir ancak bazı hedefler hem performans kriteri hem de gösterge niteliğinde hedef olabilmekte iken, bazıları ise yalnızca gösterge niteliğinde hedeflerdir. 26 Nisan 2005 Tarihli IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi Gösterge Niteliğinde Hedefler(milyon SDR):

Tablo:9

Yerine Getirilmesi Gereken Hedefler

		Haziran 2005	Aralık 2005
1	Konsolide kamu kümülatif genel dengesi alt sınır	-8,770	-19,590
2	Net iç varlıklar stoku üst sınır	37.7	36.4
3	Özelleştirme gelirleri	300	
4	Mali olmayan KİT'lerdeki istihdam
5	Sosyal güvenlik kuruluşları kümülatif denge üst sınır	-10,500	-21,500

KAYNAK:Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı internet sayfaları, <http://www.treasury.gov.tr>

Gösterge niteliğinde hedefler tutturulamadığında, IMF İcra Direktörleri Kurulu'ndan bu hedeften feragat edilmesi istenmez. Ancak bu hedeflerin tutturulamaması programın amaçlarına ulaşmada başarısız olabileceğine ilişkin bir belirti olup, bu durumda program gözden geçirmesi, programın yeniden düzenlenmesine kadar tamamlanmayabilir.

2.1.5.Gözden Geçirme Programları: Program geniş anlamda değerlendirilmesini sağlayan, program taahhütlerinin yerine getirilip getirilmediğinin değerlendirilmesi performans kriteri, yapısal kriterler, gösterge niteliğindeki kriterlerin tamamını kapsayan bir değerlendirmedir. Performans kriterlerine uyulmuş, olsa bile, programın amaçlarına ulaşması mümkün olmadığına ilişkin değerlendirmeler veya başka sorunlar varsa IMF Program Gözden Geçirmesinin tamamlanmamasına karar verebilir.

IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemelerinde “ön koşul”, “performans kriteri”, “yapısal kriter”, “gösterge niteliğinde hedef”, “gözden geçirme değerlendirmeleri” yukarıda belirtilen özel anlamları içeren terimlerdir.

Tablo:10
26 Nisan 2005 Tarihli IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesinde
Gözden Geçirme ve Önerilen Çekiş Tarihleri

	Sayısal Performans Test Tarihleri	Çekiş (milyon SDR)	En Erken Çekiş Tarihleri
1. Gözden Geçirme	31 Mayıs 2005	555.17	15 Haziran 2005
2. Gözden Geçirme	30 Haziran 2005	555.17	1 Eylül 2005
3. Gözden Geçirme	30 Eylül 2005	555.17	1 Aralık 2005
4. Gözden Geçirme	31 Aralık 2005	555.17	1 Mart 2006
5. Gözden Geçirme	31 Mart 2005	555.17	1 Haziran 2006
5. Gözden Geçirme	30 Haziran 2006	555.17	1 Eylül 2006
6. Gözden Geçirme	30 Eylül 2006	555.17	1 Aralık 2006
7. Gözden Geçirme	31 Aralık 2006	555.17	1 Mart 2007
8. Gözden Geçirme	30 Nisan 2007	555.17	1 Temmuz 2007
9. Gözden Geçirme	30 Ağustos 2007	555.17	1 Aralık 2007
10. Gözden Geçirme	31 Aralık 2007	555.17	1 Mart 2008

KAYNAK:Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı internet sayfaları, <http://www.treasury.gov.tr>

26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubunu 11 Mayıs 2005 tarihinde IMF İcra Direktörleri Kurulu tarafından onaylamasıyla yapılacak düzenlemelere ilişkin konular: Emeklilik reformu yasa tasarısı ile emekliliğe esas asgari yaş sınırının yükseltilmesi, ödenen asgari prim tutarlarının artırılması, prim ödeme gün sayısının artırılması, ortalama emeklilik aylık bağlama oranının düşürülmesi, sosyal güvenlik kurumları (SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı)’nın birleştirilerek özel sağlık sigorta şirketlerinin teşvik edilmesi,; Vergi idaresi yasa tasarısı ile Gelir idaresinin Maliye Bakanlığına (şimdilik) “yarı-özerk” olarak bağlı bir idare olarak yapılması, finansal hizmetler üzerinden alınan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi(BSMV)’nin kaldırılması, bunun yaratacağı vergi açığının yeni vergilerle telafi edilerek verginin tabana

yayılması, tarımsal destekleme alımlarının kaldırılması, KİT’lerde çalışan sayısının azaltılması, Bankacılık Kanunu ile Kamu bankalarının özelleştirilmesi fakat özel bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesi konularında merkezi Devletin vergi salma ve harcama yapma politikaları yetkilerinin il özel idareleri ve belediyelere devredilmesi, belediyelere borçlanma yetkileri verilmesini düzenleyen yasalar hazırlanması ve hepsinden önemlisi yasama alanına açıkça müdahale anlamını taşıyan, bu yasaların Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden geçirilmesi koşullarını taşımaktadır. 26 Nisan 2005 Tarihli IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesinde söz konusu Niyet Mektubunun onaylanması için Vergi İdaresi Yasa Tasarısının TBMM tarafından onaylanması bir önkoşul olarak yer almaktadır. Bu ise Vergi İdaresi Yasa Tasarısı TBMM tarafından onaylanmadan Standby Düzenlemesinin IMF İcra Direktörleri tarafından imzalanmayacağı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin IMF’den kaynak kullanamayacağı anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, yürütme gücünün bir üyesi ve bir bürokratin imzası ile yasama alanına TBMM iradesine ipotek konulmaktadır.

3- NİYET MEKTUPLARI ve STANDBY DÜZENLEMELERİNİN ULUSLARARASI ve TÜRK HUKUK SİSTEMİNDEKİ YERİ:

3.1.IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesi Nedir?

IMF Niyet Mektubu üye ülkelerin IMF Anasözleşmesi’nin 5’nci maddesinin 3’ncü fıkrasına göre, ödemeler dengesi sorunlarının giderilmesine yardımcı olmak üzere Fon’un kaynaklarından geçici olarak yararlanabilmek amacıyla “diğer Fon üyesi ülkelerin paralarını aynı miktardaki kendi parası karşılığında Fon’dan satın almak” için IMF’ye verdikleri güvence metnidir. Bu metin “üye ülkenin Fon’un genel kaynaklarını kullanmasının IMF Anlaşma hükümleri ve bu hükümler uyarınca oluşturulan politikalar çerçevesinde” yürütüleceğine ilişkin verilen bir “yüklenim” belgesidir⁶.

6 IMF Anasözleşmesi: 5.Madde (Fon’un Faaliyet ve İşlemleri):

5.Madde 3. kısım (Fon’un Genel Kullanımına İlişkin Esaslar):

a.Fon, genel kaynaklarının kullanımına ilişkin olarak ; (i) Bu Anlaşmanın hükümleri ile tutarlı olarak ve (ii)Fon’un genel kaynaklarının geçici olarak kullanılmasını temin edecek yeterli güvenceleri olacak şekilde, (iii)Üyelerinin ödemeler dengesi sorunlarının giderilmesine yardımcı olacak,

Standby Düzenlemesi ise “fon satın alma talebinin IMF Anlaşmasının hükümleri ve bu çerçevede oluşturulmuş politikalar ile tutarlı olup olmadığının belirlenmesinin incelenmesi”nden sonra IMF yetkili kurullarınca “onaylama belgesi”dir.

IMF Anasözleşmesi gereği Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri özel hukuk açısından değerlendirildiğinde, ülkeler tarafından düzenlenip IMF’ye sunulan “Niyet Mektubu” “icap”, niyet mektubunun IMF İcra Direktörleri Kurulu tarafından onaylanması ile varlık kazanan “Standby(destekleme) Düzenlemesi” ise “kabul” niteliğinde olup iki tarafın karşılıklı yazılı irade uyuşması ise “uluslar arası sözleşme”yi oluşturmaktadır.

Türkiye’nin 26 Nisan 2005 tarihinde IMF ile karşılıklı müzakereler sonucunda oluşturup IMF’ye sunduğu Niyet Mektubu “icap”ı, 11 Mayıs 2005 tarihinde IMF İcra Direktörleri Kurulu tarafından onaylanarak “kabul”ü gerçekleşmiş olup, 11 Mayıs 2005 tarihi itibarıyla 3 yıllık dönemi kapsayan ve toplam 6.66 milyar SDR tutarında kredi kullanımını içeren sözleşme yapılmış olup, 12 taksitte ödenecek olan tutarın ilk taksiti olan 555 milyon SDR serbest bırakılmış olup ancak 2005 Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesinde performans kriteri⁷ olan “Emeklilik reformu yasa tasarısının TBMM tarafından onaylanması Haziran 2005 tarihi itibarıyla yerine getirilmediği için 2. Gözden Geçirme 1 Eylül 2005 tarihine kadar sonuçlandırılmayacak ve

Standby ya da benzeri düzenlemeler de dahil olmak üzere, politikaları oluşturur ve özel ödemeler dengesi problemleri için özel politikalar yaratabilir.

b. Bir üye ülke şu şartların yerine getirilmesi halinde diğer Fon üyesi ülkelerin paralarını aynı miktardaki kendi parası karşılığında Fon’dan satın alabilir: Fon’dan Satın Alma:Garanti (verilen para)vererek kredi alma: (i) Üye ülkenin Fon’un genel kaynaklarını kullanması bu Anlaşma hükümleri ve bu hükümler uyarınca oluşturulan politikalar çerçevesinde olur. (ii) Üye ülke ödemeler dengesi, rezerv pozisyonu ya da rezervlerdeki gelişmeler nedeniyle “Satın alım yapmaya ihtiyaç duyduğunu” beyan eder.

c. Fon satın alma talebini, söz konusu satın alım talebinin bu Anlaşmanın hükümleri ve bu çerçevede oluşturulmuş politikalar ile tutarlı olup olmadığı belirlemek üzere inceler.

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/index.htm>(07.04.2005)

⁷ Tablo:8, “Yerine Getirilmesi Gereken Performans Kriterleri”ne bakınız.

Kriter	Yerine Getirilmesi Gereken Performans Kriterleri	Zamanlaması
Yapısal Kriter	Emeklilik reformu kanun tasarısının TBMM tarafından onaylanması	Haziran 2005 sonu

kredinin II. taksiti IMF İcra Direktörleri Kurulu ödenmesi konusunda karar almadığı sürece, ödenebileceği 15 Eylül tarihi itibarıyla ödenmeyecek ve 3. Gözden Geçirme Programı da başlaması gereken 30 Eylül 2005 tarihinde başlamayacaktır.⁸

2. Gözden Geçirme	30 Haziran 2005	555.17	1 Eylül 2005
3. Gözden Geçirme	30 Eylül 2005	555.17	1 Aralık 2005

3.2.Uluslararası Hukukta Tanımlar:⁹

1969 tarihli Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 2/1(a). Maddesi antlaşma kavramını; “ister tek bir belgede, ister iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve kendine özgü ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslar arası hukuka tabi olan milletlerarası antlaşma” olarak tanımlanmıştır¹⁰.

Andlaşma kavramı uluslararası hukukta, “uluslararası hukukun kendine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında, uluslararası hukuka uygun bir

⁸ Tablo:10, “26 Nisan 2005 Tarihli IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesinde Gözden Geçirme ve Önerilen Çekiş Tarihleri”ne bakınız.

⁹ Hüseyin Pazarıcı, Uluslararası Hukuk, Turhan Kitabevi, 3. Bası, s.47-48;

Andlaşma/muahede: (Treaty): Genel olarak bir irade uyuşmasını bildirmesi yanında, özel olarak, onay gerektiren andlaşma türünü bildirmektedir. **Andlaşma (agreement):** Devletlerin yaptığı andlaşmalar bakımından ikincil önemde olanları bildirdiği gibi en az resmi işlem gerektiren andlaşma türünü de bildirmektedir; yine **uluslararası örgütlerin yaptığı andlaşmalara genellikle verilen addır. Modus Vivendi:** Geçici andlaşma anlamına gelen Latince bir terim olup, kısa süreli ve özellikler ticaret ya da gümrük konularına ilişkin ikili andlaşmaları belirtmektedir. **Mektup(nota) Değişimi / Teatisi (exchange of letters(notes):** Mektup ya da nota değişimi yoluyla basit usulle yapılan andlaşmaları belirtmektedir.

¹⁰ Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi 22 Mayıs 1969, s.1,

www.anayasa.gen.tr/andlaşma.htm (12.06.2005)

biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren ya da sona erdiren yazılı irade uyuşması¹¹” dir.

Bir andlaşmadan söz dilebilmesi için bir irade uyuşmasının uluslararası hukuk çerçevesinde hukuksal sonuçlar doğurmak üzere yapılması; bunun hak ve yükümlülükler doğurması, değiştirmesi ya da sona ermesi ayrıca andlaşma ile onun uygulanmasına yönelik oluşturulan ikili ya da çok taraflı belgelerin yeni bir andlaşmayı oluşturduğunun kabul edilmesi; bununla birlikte gerçekleştirilen ortak bir irade işlemi olması gerekmektedir. Bir andlaşmadan söz edebilmek için irade yapısının yazılı olması gereği öğretilerde tartışmalı olmakla birlikte mutlaka yazılı olması gerektiği sözlü olabileceği hatta işaretlerle andlaşma yapılması olanağı bile bulunmaktadır. Örneğin, savaşta görüşme için beyaz bayrak kullanılması.¹²

3.3. Anlaşmaların Yapılmasında Uluslararası Hukuk Sistemi

Uluslararası hukukta andlaşmaların yapılması, resmîlik kazanması, bağlayıcı olması ve hüküm doğurması ilkeleri bulunmaktadır. Andlaşmaların akdedilmesi safhasında bütün yetki münhasıran yürütme organına aittir. Yürütme organı tarafından akdedilen, yani görüşülüp metni kaleme alınan, altı imzalanan bir andlaşmanın bağlayıcı güç kazanıp yürürlüğe girmesi için anlaşmanın onaylanması gerekir¹³. Buna göre bir anlaşmanın aşamaları aşağıdaki gibidir:

3.3.1. Andlaşmanın Yapılması ve Resmîlik Kazanması:

Genel olarak devletin adına andlaşma yapma görüşmelerinde ve metnin kabulünde yetkili kişiler, kabulünde yetkili kabul edilebilmeleri için devletlerin öngördüğü şekilde yetki belgesine sahip olması(full power) gerekmektedir. Andlaşmanın ön görüşmeleri, görüşülmesi ve metnin yazılması, andlaşma mektubunun resmîleşmesi, taraflar herhangi bir yöntem öngörmemişlerse, uygulamada bir andlaşma metnin resmîlik kazanarak kesinleşmesi tarafların temsilcilerinin imzası(signature) ya da parafı(initials) ile gerçekleşmektedir.

Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi bir devlet adına andlaşma yapmaya yetkili kişileri iki gruba ayırmaktadır. Birinci grup özel bir yetki belgesine sahip olmayanlar(dışişleri bakanları, başbakanlar ve devlet

¹¹ Hüseyin Pazarcı, Uluslar arası Hukuk, s.43

¹²Tek taraflı hukuksal işlemler ile devletlerin iç hukuk işlemleri bir andlaşmayı oluşturmamaktadır, Pazarcı, s 45.

¹³ Kemal Gözler, Uluslar arası Andlaşmaları Akdetme ve Onaylama Yetkisi, [http://www.anayasa.gen.tr/andlaşma.htm\(22.5.2005\)](http://www.anayasa.gen.tr/andlaşma.htm(22.5.2005))

başkanları), ikinci grubu ise anlaşma yapmak için “tam bir yetki belgesine sahip olması gerekenler” oluşturmaktadır.¹⁴

3.3.2 Andlaşmaların Bağlayıcılık Kazanması: Onaylama, kabul ya da uygun bulma gibi ikinci bir işleme gerek kalmadan bir uluslararası hukuk kişinin iradesini açıklayarak doğrudan bir andlaşma ile bağlanması, imza, andlaşma belgelerinin değişimi ve ya kabul edilen diğer yöntemlerle veya ilgili devletin anayasa ve mevzuatınca yetkili kılınmış organlarınca bir andlaşmanın bağlayıcılığının kabul edilmesi (ratification) işlemiyle devletin uluslararası düzeyde bağlanması işlemidir.

Uluslararası Hukuk bakımından onaylama 1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi (mad.14), onay gerektiren durumların neler olduğunun tek tek bildirilerek onay zorunluluğu yönünden genel bir hüküm olmadığını kesin bir biçimde benimsemektedir¹⁵.

3.3.3. Andlaşmaların Hüküm Doğurması

Devletler bakımından andlaşmaların yürürlüğe girmesi(entry into force) devletin anayasa ya da yasa hükümleri gereği yaptığı andlaşmaları resmi yollarla iç düzeninde duyurması (promulgation) ile andlaşma metnin, eklerinin ve varsa konulan diğer belgelerin devletin resmi gazete ya da bu amaçla kabul edilen öteki yayınlarda yer alması (publication) ile gerçekleştirilir.Bir anlaşmanın hukuki açıdan yürürlüğe girebilmesi için tek bir yol olmayıp gerek 1969 tarihli Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi (madde 24) gerekse Viyana Sözleşmesi (madde 24) gereği uluslararası örgütler ya da diğer tarafların anlaşarak kabul ettikleri yonteme göre andlaşmalar yürürlüğe girer.

3.4. Anlaşmaların Yapılmasında Türk Hukuk Sistemi

Türk Hukuk sisteminde andlaşmaların görüşülmesi, paraflanması, imzalanması ve ve andlaşmaların bağlayıcılık kazanması konusunda temel düzenlemeler,1982 Anayasası 90. madde ve 104. maddeleri, 31.05.1963 tarih ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun ile 05.05.1969 tarih ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun hükümlerine göre düzenlenmektedir.

¹⁴ Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, s.3
www.anayasa.gen.tr/andlaşma.htm(12.06.2005)

¹⁵ Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, s.8
www.anayasa.gen.tr/andlaşma.htm(12.06.2005)

IMF Niyet Mektuplarının Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuk Düzenine göre değerlendirilmesiyle ilgili olarak düzenlemeler ise IMF Kuruluş Anlaşması ve IMF'ye Katılmak İçin Hükümete Yetki Veren 19 Şubat 1947 tarih ve 5016 sayılı Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu ile 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'dur.

3.4.1.Andlaşmanın Yapılması ve Resmîlik Kazanması:

1982 T.C. Anayasası'nın Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma başlıklı 90'ncı maddesi aşağıdadır¹⁶:

Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticarî veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî, teknik veya idarî andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek: 7.5.2004-5170/7 md.)

¹⁶ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğü, TBMM Basımevi, Ankara, 2001, s.66.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un imza yetkisini düzenleyen 1'nci maddesi ile milletlerarası andlaşmaların imzalanması için T.C. temsilcilerinin tayinine yetki vermeye Bakanlar Kurulu kararnamesi ile olacağı; milletlerarası anlaşmanın uygun bulunmasına ilişkin kanun veya Bakanlar Kurulu kararı gerektiren durumlara ilişkin 2'nci maddesi, kanun çıkarmaksızın Bakanlar Kurulu kararı ve Resmi Gazetede yayınlanmayı düzenleyen 3'ncü madde ve iktisadi ticari, teknik ve idari anlaşmaların yapılmasına ilişkin 5'nci maddeleri konumuzla ilgili düzenlemelerdir¹⁷.

¹⁷ 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun, <http://www.hukukcu.com/bilimsel/genelkanunlar/244.html> (10.05.2005)

Madde 1- Milletlerarası andlaşmaların parafe edilmesi, imzalanması veya nota teatisine konu teşkil etmesi veyahut bu andlaşmalara katılma bildirimlerinin yapılması için Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerinin tayini ve bu temsilcilerin yetkilerinin tesbiti, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur. Bu kararnameler, Resmi Gazetede yayınlanmaz.

Madde 2- Milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan uygulama andlaşmalarından Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenleri onaylamak veya bunlara katılmak için; bunların konusu iktisadi, ticari veya teknik münasebetlerin dışında kalsa veya süresi bir yılı aşsa veya Devlet maliyesi bakımından bir yüklenmeyi gerektirse veya kişi hallerine veyahut Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunsa dahi, onaylama veya katılmayı uygun bulmak üzere kanun yapılması zorunluğu yoktur.

Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan iktisadi, ticari, teknik veya idari andlaşmalardan Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenleri onaylamak veya bunlara katılmak için; bunların süresi bir yılı aşsa veya Devlet maliyesi bakımından bir yüklenmeyi gerektirse veya kişi hallerine veyahut Türk

vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunsa dahi, onaylama veya katılmayı uygun bulmak üzere kanun yapılması zorunluğu yoktur.

Madde 3 - 1. Milletlerarası andlaşmaların onaylanması, bunlara katılma, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini bağliyan bir

05.05.1969 tarih ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun'un 1'nci maddesi ise milletlerarası hukuk ve Anayasa gereğince andlaşmaların yapılmasında Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yetkileri saklı kalmak kaydıyla genel yetkinin Dışişleri Bakanlığı'nda olduğu düzenlenmektedir¹⁸.

Milletlerarası Andlaşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andlaşmaların uygulama alanının değiştiğini tesbit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur.

Onaylama veya katılma konusu olan milletlerarası andlaşmanın Türkçe metni ile andlaşmada muteber olduğu belirtilen dil veya dillerden biri ile yazılmış metni, yukarıdaki fıkrada söz konusu kararnameye ekli olarak Resmi Gazetede yayınlanır.

3. Milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan teknik veya idari nitelikteki uygulama andlaşmalarından ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapıp 2 nci maddenin 2 nci fıkrasına göre Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulanların dışında kalan teknik veya idari andlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmayan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmeyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirmeyenlerin yayınlanması zorunlu değildir. Bu fıkra gereğince yayınlanması zorunlu olmayan andlaşmalar hakkında 1 ve 2 numaralı bentler uyarınca çıkarılan kararnamelerin yayınlanması da zorunlu değildir.

4. Yukarıdaki fıkra hükmünün dışında kalan milletlerarası andlaşmalar, 1 numaralı bendin 2 nci fıkrası uyarınca yayınlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Madde 5 - Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla veya bunlar adına hareket eden kurumlarla yapılmış olup Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte bulunan iki veya çok taraflı andlaşmaların iktisadi, ticari, teknik, veya idari hükümlerinin taşıdığı amaçların yerine getirilmesi gayesini güden iki veya çok taraflı andlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi veya sair suretlerle yardım sağlayan iki veya çok taraflı andlaşmaları, iki veya çok taraflı teknik veya idari işbirliği andlaşmalarını, iki veya çok taraflı borç ertelenmesi veya ticaret andlaşmalarını ve aynı nitelikteki modüsivendileri 2 nci maddenin 4 üncü fıkrası gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Resmi Gazete, 11/6/1963 Tarih Sayı: 11425.

¹⁸ **1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun.**

Madde 1- Milletlerarası Hukuk ve Anayasa gereğince Cumhurbaşkanının ve Başbakanın yetkileri saklı kalmak kaydıyla Türkiye Cumhuriyetinin yabancı devletlerle, bunların temsilcilikleri ve temsilcileri ile, müteakıp bentler ve maddeler hükümleri saklı kalmak

3.4.1.1.Yetki :Görüşme, Paraflama, İmzalama:

T.C. adına andlaşma görüşmelerini hiçbir yetki belgesine gereksinim duymadan gerek yurtiçi gerekse yurt dışında yapmaya ve bunları paraflamaya yada imzalamaya yetkili olan kişiler, Cumhurbaşkanı,Başbakan ve Dışişleri Bakanındır.Ayrıca andlaşma görüşmeleri yapmaya diplomasi temsilciliğimiz şefleri yetkilidir. Bunlar dışında herkes görüşmelere ilişkin bir yetki belgesi almak zorundadır. Buna Dışişleri Bakanı dışındaki bakanlar dahildir.

Görüşmeler sonunda bir andlaşmanın paraflanması ya da imzalanması gerekiyorsa Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı dışındaki herkes için yetki belgesi gerekmektedir. Andlaşmalar konusunda Dışişleri Bakanlığı genel yetkilidir. Bununla birlikte, teknik özellikleri bulunan anlaşmalar konuyla ilgili bakanlık ve kamu kurumları ile birlikte Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin de yer aldığı bir heyet ancak görüşme, paraflama veya imzalamada yer alır.¹⁹

Yetki belgesi gereken kişi ya da heyetlere bu belge Dışişleri Bakanlığının Başbakanlığa yazdığı bir yazı üzerine Bakanlar Kurulu tarafından düzenlenen kararnameyle verilir.

3.4.1.2.Andlaşmaların Bağlayıcılık Kazanması ve Hüküm Doğurması:

1982 Anayasasına göre genel kural “Andlaşmalar”ın Cumhurbaşkanı’nca onaylanmak suretiyle bağlayıcılık kazanmasıdır (madde 104). Ancak onay öncesinde TBMM tarafından uygun bulunması ya da Bakanlar Kurulu’nca kabul edilmeleri gerekir.

TBMM’nin bir uygun bulma yasası: Andlaşmalar için doğal yoldur. Bir andlaşma kural olarak TBMM’nin bir uygun bulma yasası ile kabul edildikten sonra Cumhurbaşkanı’nca onaylanmak suretiyle bağlayıcılık kazanır.

Genel kurala istisna: Anayasa’nın 90’ncı maddesinin 2 ve 3’ncü fıkrasında Türk yasalarına değişiklik getirmemek koşuluyla,

(i)Ekonomik, ticarî veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme

kaydiyle, temas ve müzakereleri Dışişleri Bakanlığı eliyle, ilgili bakanlıklarla işbirliği yapılmak suretiyle yürütülür ve yabancı devletler ve milletlerarası kurullarla Anayasa.. maddesi anlamındaki milletlerarası anlaşmaları da, yine aynı Bakanlık eliyle yapılır. Resmi Gazete Tarih: 17/5/1969 Sayı: 13201(10.05.2005)

¹⁹ Servet Armağan, 1982 Anayasası’nda Uluslararası Andlaşmaların İmzalanması ve Onaylanması, s.344 <http://www.anayasa.gov.tr/anayasa/armağan.pdf>(10.04.2005)

getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla anlaşmalar,

(ii)Daha önceden yapılmış bir andlaşmaya dayanılarak yapılan uygulama andlaşmaları,

(iii)Yasaların önceden tanıdığı yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik ya da yönetsel andlaşmalar,

TBMM’nce uygun bulunması zorunluluğu yoktur; ancak, bu fıkralara göre yapılan andlaşmalar yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

3.5. Türk Hukuk Sistemine Göre IMF Niyet Mektupları Ve Standby Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi

Anlaşma uluslararası hukukun kendilerine yetki tanıdığı kişiler arasında, uluslararası hukuka uygun biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren yada sona erdiren yazılı irade uyuşmalarıdır. Buna göre önemli olan uluslararası belgelerin taşıdıkları isim değil, içerikleri olmaktadır²⁰.

1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi’nin 2/1(a) maddesine göre ise antlaşma, kavramı, “ister tek bir belgede, ister iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve kendine özgü ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslar arası hukuka tabi olan milletlerarası antlaşma” olarak tanımlanmıřtır²¹.

3.5.1.Yetki :Görüşme, Paraflama, İmzalama:

Türk Hukuk sisteminde andlaşmaların görüşülmesi, paraflanması, imzalanması ve andlaşmaların bağlayıcılık kazanması konusunda temel düzenlemeler,1982 Anayasası, 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun, 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun²², 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı

²⁰ Pazarıcı, a.g.e., s.43

²¹ Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, (12.06.2005)

²² 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Madde 1 (Amaç) — Bu Kanunun amacı; ülkenin kalkınma hedeflerini dikkate alarak, piyasalarda güven ve istikrarı koruyarak ve makro ekonomik dengeleri gözeterek, Devletin iç ve dış borçlanması, hibe almasına, borç ve hibe vermesine, nakit yönetiminin maliye ve para politikaları ile koordineli bir şekilde yürütülmesine, verilecek garantilerin, bu borçlanma ve garantilerden doğan finansal alacaklar ile Devlet iç ve Devlet dış borcunun etkin bir

şekilde yönetimine ve izlenmesine, Hazine Müsteşarlığı ile 2 nci maddede yer alan kuruluşlar arasındaki mali ilişkilerin düzenlenmesine ve bu hususlar dahil olmak üzere Müsteşarlık tarafından üstlenilen her türlü malî yükümlülüğün geri ödenmesi, ilgili bütçe hesaplarına kaydedilmesi ve raporlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Madde 4 (Yetki) — Türkiye Cumhuriyeti adına Devlet iç borcu ve Devlet dış borcu almaya, Hazine geri ödeme garantisi, Hazine karşı garantisi vermeye ve verilen garantilerin şartlarında değişiklik yapmaya, hibe almaya, dış finansman imkânlarını dış borcun devri, dış borcun ikrazı, dış borcun tahsisi yoluyla kullandırmaya ve yeni malî yükümlülük yaratmaya, bu borç ve yükümlülükler ile bunlardan kaynaklanan Hazine alacaklarını yönetmeye **Bakan yetkilidir.**

Madde 5 (Garanti ve Borçlanmada Limit) — Malî yıl içinde 1 inci maddede belirtilen ilkelere ve malî sürdürülebilirlik de dikkate alınarak **yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabilir.**

Borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limit yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilir. Bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilâve yüzde beşlik bir tutar, ancak Müsteşarlığın görüşü ve Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir. Bütçenin denk olması durumunda da borçlanma, anapara ödemesinin en fazla yüzde beşine kadar artırılabilir. Borçlanma limiti değiştirilemez.

Madde 7 (Dış borçlanma)- Türkiye Cumhuriyeti adına herhangi bir dış finansman kaynağından Devlet dış borcu sağlamaya ve malî dış koşulları da dahil olmak üzere şartlarını tespit etmeye ve bu şartlar çerçevesinde malî yükümlülük altına girmeye Bakan yetkilidir. Söz konusu Devlet dış borcuna ilişkin anlaşmalar ve ilgili dokümanlara dair her türlü hazırlık, temas ve müzakereler Müsteşarlık tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır.

Türkiye Cumhuriyetinin borçlu sıfatı ile taraf olduğu anlaşmaların şartlarında değişiklik yapmaya Bakan yetkilidir.....İkili işbirliği protokolleri çerçevesinde sağlanan dış finansman ile gerçekleştirilecek projelerin protokol ve finansman anlaşmalarında Kamu İhale Kanunu hükümleri dışında rekabet esasına dayalı olmak kaydıyla farklı ihale usul ve esaslarının uygulanacağını öngörülebilmesi için, protokol imzalanmadan önce Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığının uygun görüşlerinin, protokol imzalandıktan sonra ise Bakanlar Kurulu kararının alınması zorunludur. Bakan bu yetkisini ve bu Kanun ile kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesine ilişkin yetkilerinden uygun gördüklerini ilgili bütçe yılında geçerli olmak üzere Müsteşarlığa devredebilir. Yetki devri, Bakanın sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Ülkelerce oluşturulan birlikler, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ile akdedilen ekonomik ve malî anlaşmalar kapsamında doğan ekonomik ve malî nitelikteki hak ve yetkileri kullanmaya

Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun²³, ile 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'nun²⁴ hükümlerine göre karar verilecektir.

3.5.2. IMF ile Düzenlenen Andlaşmaların Bağlayıcılık Kazanması ve Hüküm Doğurması:

3.5.2.1. Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun'a göre kabul edilmiş IMF Anasözleşmesi:

Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun'a göre kabul edilmiş IMF Anasözleşmesine göre:

5. Madde 1. Kısım(Fon ile ilişkili kuruluşlar): Her bir üye ülke Fon ile ilişkilerini sadece Hazinesi, Merkez Bankası, İstikrar Fonu ya da diğer benzeri mali kuruluşlar vasıtasıyla ülkeler ile ilişkilerini yürütecektir.12. Madde 1.kısım

Bakan yetkilidir.....Dış borcun ikrazı yoluyla kullanılan dış finansman imkânlarının koşullarını belirlemeye ve bu imkândan yapılması gereken geri ödemeleri hesaben ikraz veya krediye dönüştürmeye Bakan yetkilidir. Buna ilişkin işlemler Müsteşarlık tarafından yapılır.

²³ Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Madde 1 - Bu Kanunun amacı; ekonomi politikalarının tespitine yardımcı olmak ve bu politikalar çerçevesinde hazine işlemleri, kamu finansmanı, kamu iktisadî teşebbüsleri ve devlet iştirakleri, ikili ve çok taraflı dış ekonomik ilişkiler, uluslararası ve bölgesel ekonomik ve malî kuruluşlarla ilişkiler, yabancı ülke ve kuruluşlardan borç ve hibe alınması ve verilmesi, ülkenin finansman politikaları çerçevesinde sermaye akımlarına ilişkin düzenleme ve işlemlerin yapılması, bankacılık ve sermaye piyasası, yurt dışı müteahhitlik hizmetleri, sigorta sektörü ve kambiyo rejimine ilişkin faaliyetler ile yatırım ve yatırım teşvik faaliyetlerini düzenlemek, uygulamak, uygulamanın izlenmesi ve geliştirilmesine ilişkin esasları tespit etmek amacıyla Hazine Müsteşarlığının, dış ticaret politikalarının tespitine yardımcı olmak, tespit olunan bu politikalar çerçevesinde ihracat, ihracatı teşvik, ithalat, yurt dışı müteahhitlik hizmetleri ve ikili ve çok taraflı ticarî ve ekonomik ilişkileri düzenlemek, uygulamak, uygulamanın izlenmesi ve geliştirilmesini teminen Dış Ticaret Müsteşarlığının, kurulmalarına ve teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasları düzenlemektir. Müsteşarlıklar; Başbakanı bağlı olup, Başbakan, Müsteşarlıkların yönetimi ile ilgili yetkilerini bir Devlet Bakanı vasıtasıyla kullanabilir, <http://www.treasury.gov.tr>(22.03.2005)

²⁴ 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu Madde 26 (Görev, Temsil ve Yetki): - Başkan (Guvernör), en yüksek icra amiri sıfatıyla Bankayı sevk ve idare ve yurt içinde ve dışında temsil eder. <http://www.tcmb.gov.tr> (22.04.2005)

(Fon'un Yapısı): Fon, bir Guvernörler Kurulu, bir İcra Direktörleri Kurulu, bir Başkan, personel ve Guvernörler Kurulu'nun bu yönde karar alması halinde bir konseyden oluşur. 12.Madde 2.Kısım(Guvernörler Kurulu): Guvernörler Kurulu her ülkenin atayacağı bir Guvernör ve bir Guvernör Vekilinden oluşur.

IMF Anasözleşmesinin 5 ve 12'nci maddelerine göre Fon ile T.C. adına ilişkiler yürütmek üzere Hazineden sorumlu Devlet Bakanı ülke Guvernörü, Merkez Bankası Başkanı da Guvernör Vekili olarak atanmaktadır. 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'nun hükümlerine göre Hazineden sorumlu Devlet Bakanı ve Merkez Bankası Başkanı'nın IMF ile kredi, borç ve hibe alınması ve verilmesine yetkilidirler.

3.5.2.2. 1982 Anayasası:

IMF ile yapılan anlaşmalar(yazılı irade beyanları), 1982 Anayasasının göre genel kural olan uluslar arası anlaşmaların TBMM tarafından çıkarılan bir uygun bulunmasının istisnasını oluşturmaktadır.

Anayasanın 90/2'nci maddesi "*Ekonomik, ticarî veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir* "; 90/3'ncü maddesi "*Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanarak yapılan ekonomik, ticarî, teknik veya idarî andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz*" hükmü gereği genellikle 2-3 yıllık dönemleri kapsayan standby düzenlemelerinin (2005 Niyet Mektubu Standby Düzenlemesi (Mayıs 2005-Mayıs 2008 dönemini kapsamaktadır) Anayasanın 90/2'nci maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğinden yalnız yayımlanmayla yürürlüğe girecek olan bir anlaşma olmayıp, milletlerarası bir anlaşma(IMF Anasözleşmesi)nün uygulanması niteliğinde bir andlaşma olarak 90/3'ncü maddesine göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

IMF Anasözleşmesinin 5'nci maddesinin 3'ncü fıkrasına göre ülkemizin ödemeler dengesi sorunlarının giderilmesine yardımcı olmak üzere Fon'un kaynaklarından geçici olarak yararlanabilmek amacıyla "*diğer Fon üyesi*

ülkelerin paralarını aynı miktardaki kendi parası karşılığında Fon'dan satın almak" için IMF'ye verdikleri güvence metni olan IMF Niyet Mektubu ile bu talebin IMF İcra Direktörleri Kurulu tarafından "IMF Anlaşmasının hükümleri ve bu çerçevede oluşturulmuş politikalar ile tutarlı olup olmadığının incelenmesi"nden sonra onaylanma belgesi olan Standby Düzenlemesi "adı ne olursa olsun bir uluslararası sözleşme"dir. Bu sözleşmenin içeriği ödemeler dengesinin geçici dengesizliklerini gidermek amacıyla alınan bir borç alma sözleşmesidir. Borçlanmaya ilişkin şartların yer aldığı Anasözleşme 1947 tarihinde T.C. tarafından kabul edilmiş olan bir uluslararası sözleşme olduğu için "IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesi bu uluslar arası anlaşmanın bir uygulama anlaşması" niteliğinde belgelerdir.

Uluslararası Andlaşmaların uygulama anlaşması niteliğindeki bu anlaşmaların TBMM tarafından bir kanun ile uygun bulunması gerekmemektedir. Ancak bu anlaşmanın onaylanması veya anlaşmaya katılma Anayasa'nın 90'ncı maddesine göre "daha önceden yapılmış bir andlaşmaya dayanılarak yapılan uygulama andlaşmaları", olduğundan, 244 sayılı Kanun'un 1, 2/3, 3/3, 3/4 ve 5'nci maddeleri gereği Bakanlar Kurulu yetkili olup Resmi Gazetede yayımlanmayla yürürlüğe girmesi gereken belgelerdir.

3.5.2.3. 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanunu:

244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanunu'nun;

2'nci maddesi: "milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan uygulama andlaşmalarından Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenleri onaylamak veya bunlara katılmak için; bunların konusu iktisadi, ticari veya teknik münasebetlerin dışında kalsa veya süresi bir yılı aşsa veya Devlet maliyesi bakımından bir yüklenmeyi gerektirse veya kişi hallerine veyahut Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunsa dahi, onaylama veya katılmayı uygun bulmak üzere kanun yapılması zorunluğu yoktur."

hükmü ile Anayasa'nın 90'ncü maddesine paralel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre belirtilen nitelikteki anlaşmalar için kanun yapılması zorunluluğu yoktur.

3'ncü maddesinin 3'ncü fıkrası: "milletlerarası bir anlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan teknik veya idari nitelikteki uygulama anlaşmalarından ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapıp 2 nci maddenin 2 nci fıkrasına göre Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulanların dışında kalan teknik veya idari anlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmıyan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenlerin **yayınlanması zorunlu değildir.** Bu fıkra gereğince yayınlanması zorunlu olmıyan anlaşmalar hakkında 1 ve 2 numaralı bentler uyarınca çıkarılan kararnemelerin yayınlanması da zorunlu değildir.

Yukarıdaki fıkra hükmünün dışında kalan milletlerarası anlaşmalar, 1 numaralı bendin 2 nci fıkrası uyarınca yayınlanmadan yürürlüğe konulamaz."

TBMM'nce kanun çıkarılmayıp Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanması kabul edilen, uluslararası bir anlaşmaya dayanılarak çıkarılan anlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmıyan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirmeyenler için yayınlanma zorunluluğunu da kaldırmaktadır.

5'nci maddesi "Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla veya bunlar adına hareket eden kurumlarla yapılmış olup Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte bulunan iki veya çok taraflı anlaşmaların iktisadi, ticari, teknik, veya idari hükümlerinin taşıdığı amaçların yerine getirilmesi gayesini güden iki veya çok taraflı anlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyetine **hibe, kredi veya sair suretlerle** yardım sağlıyan iki veya çok taraflı anlaşmaları, iki veya çok taraflı teknik veya idari işbirliği anlaşmalarını, iki veya çok taraflı borç ertelenmesi veya ticaret anlaşmalarını ve aynı nitelikteki modüsivendileri 2 nci maddenin 4 üncü fıkrası gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir."

Yukarıdaki hükümlere göre Uluslararası Para Fonu'nun Anasözleşmesine göre uluslar arası anlaşmaların uygulanması niteliğinde olan Niyet Mektubu-Standby Düzenlemeleri Bakanlar Kurulu tarafından onaylanarak yayınlanmak suretiyle hukuksal bağlayıcılık niteliği kazanacak belgelerdir.

3.5.2.4. Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve T.C. Merkez Bankası Kanunu:

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Türkiye Cumhuriyeti adına Devlet iç borcu ve Devlet dış borcu alması konusunda Devlet Bakanını yetkili kılmaktadır.

Yasanın 7'nci maddesinde *“Türkiye Cumhuriyeti adına herhangi bir dış finansman kaynağından Devlet dış borcu sağlamaya ve malî dış koşulları da dahil olmak üzere şartlarını tespit etmeye ve bu şartlar çerçevesinde malî yükümlülük altına girmeye Bakan yetkilidir. Söz konusu Devlet dış borcuna ilişkin anlaşmalar ve ilgili dokümanlara dair her türlü hazırlık, temas ve müzakereler Müsteşarlık tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır”* hükmü ile yetkilendirme, 5'nci madde *“malî yıl içinde 1 inci maddede belirtilen ilkeler ve malî sürdürülebilirlik de dikkate alınarak yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabilir.*

Borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limit yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilir. Bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilâve yüzde beşlik bir tutar, ancak Müsteşarlığın görüşü ve Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir. Bütçenin denk olması durumunda da borçlanma, anapara ödemesinin en fazla yüzde beşine kadar artırılabilir. Borçlanma limiti değiştirilemez.”

Devlet Bakanına bütçe açığı kadar borçlanma yapma konusunda yetki vermektedir. Belirlenen limiti aşan durumlarda yetkinin Bakanlar Kurulu kararını gerektirdiği düzenlenmektedir.

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun borçlanma konusunda anlaşma yapılmasını diğer bir ifadeyle uluslararası hukuk ve Türk hukukuna göre anlaşmanın görüşülmesi, imzalanması ve onaylanmasını düzenlemekte fakat bağlayıcılık kazanması konusunda son aşama olan yayınlanmasına ilişkin bir düzenleme getirmemektedir. Buna göre, Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da nasıl yapılacağı düzenlenmiş olan borç anlaşmalarının hukuki bağlayıcılık kazanması ancak 244 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle mümkün

olacaktır. Bu nedenle 4749 sayılı Kanunda düzenlenmemiş olan yayınlanma ve yürürlüğe girme konusu da 244 sayılı Kanun'a tabi olması gerekmektedir.

3.5.2.5. IMF ile Düzenlenen Andlaşmalarda Yetki Sorununun Değerlendirilmesi:

IMF'den kaynak kullanımı konusunda düzenlenen Niyet Mektupları ve bunların IMF tarafından imzalanmasıyla meydana gelen Standby Düzenlemeleri konusunda Türk Hukuk sisteminde temel düzenlemeler olan 1982 Anayasası, 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun, 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu hükümleri değerlendirildiğinde bu anlaşma belgelerinin düzenlenmesi konusunda Hazineden sorumlu Devlet Bakanı ve Merkez Bankası Başkanının imza yetkilerinin bulunduğu ancak IMF Anasözleşmesinin uygulama anlaşması niteliğinde olan belgelerin 244 sayılı Kanun gereği yayınlanarak yürürlüğe girmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

3.5.2.6. IMF ile Düzenlenen Andlaşmalarda Usulsüz Onaylama Sorunu ve Giderilmesi:

Antlaşmalara iç hukuk kurallarının uygulanmamasına uluslararası hukuk öğretisinde “usulsüz onaylama” veya “yolsuz onaylama” denir²⁵.

Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin andlaşmaların geçersizliğini düzenleyen 46'ncı maddesi aşağıdaki gibidir²⁶:

“Bir Devletin bir antlaşma ile bağlanma isteminin, antlaşmaların yapılışı konusunda yetkiye ilişkin bir iç hukuk hükmüne aykırı olarak belirlenmesi olayı, bir devlet tarafından istemini sakatlayan bir gerekçe olarak ileri sürülemez; meğer ki bu aykırılık aşikar olsun ve iç hukukun temel önemde bir kuralını ilgilendirsin. Bir aykırılık bu konuda uygulamaya ve iyi niyete uygun olarak davranan her devlet için objektif olarak belli ise aşikar sayılır.”

²⁵ Ezeli Azarkan, 1961 ve 1982 Anayasaları açısından Uluslar arası Antlaşmaların Onaylanması, Yürürlüğe girmesi ve Denetimi, <http://www.e-sosder.com/dergi/a>

²⁶ Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi 22 Mayıs 1969, s.14, www.anayasa.gen.tr/andlasma.htm(12.06.2005)

3.5.2.7. IMF ile Düzenlenen Niyet Mektubu-Standby Anlaşmalarında Anayasa'ya Aykırılık:

Uluslararası andlaşmanın “uluslararası hukukun kendine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında, hukuka uygun bir biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren ya da sona erdiren yazılı irade uyuşması”²⁷ ya da “ister tek bir belgede, ister iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve kendine özgü ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslar arası hukuka tabi olan milletlerarası antlaşma” olarak yapılan tanımlarından da açıkça anlaşılacağı üzere, IMF ile kredi/fon kullanmaya ilişkin düzenlenen Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri “kendine özgü ismi ne olursa olsun” 19 Şubat 1947 tarih ve 5016 sayılı Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun ile yapılan uluslararası andlaşmanın “uygulama andlaşması”dır. Buna göre Anayasa'nın 90'ncı maddesinin 3'ncü fıkrası gereği Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri “*Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları*” olması, “*ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar*” olmaları nedeniyle “*yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz*” olduğu Anayasa hükmüdür.

244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayımlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un 1, 2/3, 3/3, 3/4 ve 5'nci maddeleri gereği Bakanlar Kurulu yetkisi olan “*Devlet dış borcuna ilişkin anlaşmalar ve ilgili dokümanlara dair her türlü hazırlık, temas ve müzakereler*” 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'u ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanına verilmiş olsa da bu düzenleme IMF ile yapılan Niyet Mektubu Standby Düzenlemelerinin “*Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi*”ni emreden Anayasa hükmüne aykırı olamayacağı açıktır.

4- NİYET MEKTUPLARI ve STANDBY DÜZENLEMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Yinelemek pahasına da olsa: IMF Niyet Mektubu-Standby Düzenlemelerinin ilki 1947 yılındaki üyelikten yaklaşık on yıl sonra 30.08.1958 yılında, Standby Düzenlemesi olarak 20'nci (kaynak kullanımına

²⁷ Hüseyin Pazarıcı, a.g.e., s. 43.

ilişkin 19'ncü) anlaşma teklifi olarak 26.04.2005 yazılmış ve 11.05.2005 tarihinde yapılmıştır. İlk Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi 1.1.1961 yılında 16 milyon SDR tutarında bir kaynak kullanımını içerirken 4.2.2002 yılında yapılan Standby Anlaşması 11.9 milyar SDR, 26 Nisan 2005 tarihinde yapılan en son anlaşma ise 6.7 milyar SDR tutarında IMF kaynağının kullanılmasını içermektedir. Ancak son yıllarda düzenlenen Niyet Mektubu Standby Düzenlemeleri yalnızca kullanılan kaynakların geri ödenmesini garanti altına alacak ekonomik alanda düzenlemeler olmaktan çıkmış ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal ve yönetsel bütün alanlarını yeniden düzenleyen temel belgeler niteliği kazanmıştır. IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemelerinde *Emeklilik reformu yasa tasarısının TBMM'ne sunulması, Bankacılık Kanunu'nun TBMM'ne sunulması Halk Bankası ve Ziraat Bankası Yönetim Kurullarının ayrılması Vergi idaresi yasa tasarısının TBMM tarafından onaylanması* 2005 Standby Düzenlemesinin imzalanması için önkoşul, *emeklilik reformu kanun tasarısının Bankacılık Kanunu'nun TBMM'ne sunulması* yapısal performans kriteri, yapısal kriter veya *Konsolide kamu faiz dışı denge alt sınır, KİT'ler hariç konsolide faiz dışı denge alt sınır, orta vadeli kamu borçlanma ve garanti üst sınır ve kısa vadeli kamu borçlanma ve garanti üst sınır sunulması*²⁸ gösterge niteliğinde kriterler şeklinde bir çok koşul ve önkoşul içermektedir.

Anayasa'nın 90'ncı maddesinin 3'ncü fıkrasına göre "uluslararası bir anlaşmanın uygulama anlaşması" olduğu, 244 sayılı Kanun ile Bakanlar Kurulu kararıyla onaylandığından TBMM'nin denetimi dışında kalmaktadır. Ancak hem 1982 Anayasası'nın 90/3. maddesinin açık hükmü hem 244 sayılı Kanun'un 5'nci maddesi gereği bir "uluslararası bir anlaşmanın uygulama anlaşması" niteliğinde olan IMF Niyet Mektupları Standby Düzenlemeleri'nin adı mektup(letter), niyet mektubu(letter of intent), destekleme(standby), düzenleme(arrangement) veya destekleme düzenlemesi(standby arrangement) olsun Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi gerektiği açıktır. Bu anlaşmalar hem ekonomik²⁹, hem ticari nitelikte hükümler, hem de özel

²⁸ IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemesi, 26 Nisan 2005, T.C. Hazine Müsteşarlığı İnternet Sayfaları <http://www.treasury.gov.tr>(15.06.2005)

²⁹ 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunu'nun 5'nci maddesine göre (Malî yıl içinde 1 inci maddede belirtilen ilkeler ve malî sürdürülebilirlik de dikkate alınarak yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı

kişilerin haklarını ilgilendiren hükümler içermesi nedeniyle Anayasa'nın 90/3'ncü maddesi gereği Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmadan ve Resmi Gazetede yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Anayasanın 90'ncü maddesinin 3'ncü fıkrası hiçbir yorum gerektirmeyecek kadar açıktır. IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemelerini uyulması zorunluluğu bulunmayan, tek taraflı taahhütler içeren belgeler olduğu savı gerçeği yansıtmamaktadır. Bu belgelerin yaptırım olmayan tek taraflı yükümlülükler içerdiğini savunmak alınan krediler sonunda bu güne kadar ödenmiş olan 3.1 milyar ABD Dolarının Türkiye Cumhuriyeti için bir mali yük olmadığı³⁰, ve ya söz konusu taahhütlerin yerine getirilmemesi sonucunda alınacak kredi dilimleri ödemesinin durdurulması bir yaptırım olarak değerlendirmemek demektir. *Emeklilik reformu yasa tasarısının TBMM'ne sunulması, Bankacılık Kanunu'nun TBMM'ne sunulması, Vergi idaresi yasa tasarısının TBMM tarafından onaylanması, Gelir idaresinin Maliye bakanlığına (şimdilik) "yarı-özerk" olarak bağlı bir idare olarak yapılması, finansal hizmetler üzerinden alınan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi(BSMV)'nin kaldırılması, bunun yaratacağı vergi açığının yeni vergilerle telafi edilmesi, sosyal güvenlik kurumları(SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı)'nın birleştirilmesi, emekliliğe esas asgari yaş sınırının yükseltilmesi, ortalama emeklilik aylık bağlama oranının düşürülmesi, tarımsal destekleme alımlarının kaldırılması ve KİT'lerde çalışan sayısının azaltılması³¹* konularında düzenlemeleri içeren 2005 tarihli IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemelerini Anayasa'nın 90/3'ncü maddesi ve 244 sayılı Kanun'un 5'nci maddesi kapsamında düzenlemek gerektiği açıktır.

IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemelerinin Resmi Gazetede yayımlanmıyor olması yalnız hukuk devletinde alınan kararların herkesin

yapılabilir. Borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limit yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilir. Bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilâve yüzde beşlik bir tutar, ancak Müsteşarlığın görüşü ve Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir. Bütçenin denk olması durumunda da borçlanma, anapara ödemesinin en fazla yüzde beşine kadar artırılabilir. Borçlanma limiti değiştirilemez) Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet bakanı 2005 yılı için bütçe açığı olan 29,137 milyar YTL borç kullanımı yapabilecektir.

³⁰ Tablo:4'te 1980-2004 döneminde ödenen faiz(kullanım bedeli) yıllar itibarıyla yer almaktadır.

³¹ 26 Nisan 2005 tarihli IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemesi,(15.06.2005)

bilgisine sunulmasını gerektiren açıklık, demokratiklik ilkelerine aykırılık taşımaz, aynı zamanda kamu yönetimi düzenlemelerinde IMF tarafından temel ilke olarak değerlendirilen şeffaflık ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

IMF Niyet Mektupları Standby Düzenlemeleri, Türk kanunlarında açıkça bir değişiklik getirmekle birlikte içerdiği şartların yerine getirilmesi durumunda kullanılan kredi taksitlerini ödemeyerek bu gücü istediği değişimi gerçekleştirmek konusunda açıkça kullanılmaktadır. Gerçekleşmesi istenen düzenleme bazen belli bir konuda TBMM'den yasa çıkarılması(Gelir İdaresi ve Bankacılık Yasası) veya bir KİT'in(TELEKOM veya TÜPRAŞ) özelleştirilmesini konu alabilmektedir. Bütün bunları sağlayan güç IMF'nin "alacaklı", Türkiye Cumhuriyeti'nin güçsüzlüğü ise "borçlu" olmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devletine ödenecek faiz giderleri(kullanım bedelleri) dolayısıyla mali yük getirmekte olan, Türk kanunlarında doğrudan olmasa da içerdiği koşullar ve bunların gerçekleşmesini sağlayan "alacaklı olmaktan kaynaklanan güç" ile dolaylı olarak değişiklik yaratan IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemelerinin "uluslar arası bir anlaşmanın uygulama anlaşması" olmadığı düşüncesi 1947 tarih ve 5016 sayılı IMF Anasözleşmesinin bir "Truva Atı" olarak kullanılarak Anayasaya aykırı bir çok hükmün Türk hukuk sistemine ve Devlet yönetimine değişik isimlerle girmesine zemin hazırlanmış olmaktadır³².

Gereçleri ne olursa olsun Anayasa'nın emredici bir kuralı olan 90'ncı maddesinin 3'ncü fıkrası hükmüne rağmen 30.08.1958 tarihinden 26 Nisan 2005 tarihine 47 yıldan bu yana düzenlenen IMF Niyet Mektupları Standby Düzenlemeleri Anlaşmaları Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanıp Resmi Gazetede yayımlanması gerektiği konusundaki açık düzenlemeye rağmen, Anayasa hükmü yerine getirilmemiştir. 1958 yılındaki ilk düzenlemeden bu yana 20 adet Niyet Mektubu Standby Düzenlemesi adı anlaşma(agreement) değil fakat düzenleme(arrangement) olduğu savıyla uluslar arası hukukun bir anlaşmanın en temel değerlendirme ölçütü olan "adı ne olursa olsun içeriğine göre belirlenir"³³ kuralına rağmen Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanıp Resmi Gazetede

³² Kemal Başlar, Gümrük Birliği "Anlaşması"nın (1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın) Hukuksal Niteliği, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Vol.4/1, 2004, 35 s., <http://www.anayasa.gen.tr/gumruk.htm>

³³ 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, s.1. (12.06.2005)

yayımlanmamıştır. Bu durum Anayasa'nın 2'nci maddesinde ifade edilen Türkiye Cumhuriyetinin Anayasanın başlangıçta belirtilen “*Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak; millet iradesinin mutlak üstünlüğü ve bunu millet adına kullanmaya yetkili hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasinin gereği belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı; hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin karşısında korunma göremeyeceği*” temel ilkelerine dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan temel ilkelerine açık bir aykırılık taşımaktadır. Ayrıca Anayasa'nın 125'nci maddesinde yer alan idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır hükmünün gereği idarenin işlemlerinin yargı denetiminin sağlanabilmesi için IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemeleri “uluslararası anlaşmanın uygulama anlaşması” olduğundan Resmi Gazetede yayımlanması gerekir. Mevcut durum Anayasa'nın 90/3, 2 ve 125'nci maddelerine açık aykırılık taşımaktadır.

Uluslararası hukukta anlaşmalara ilişkin düzenlemeler³⁴ 22 Mayıs

1969 tarihli Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 2/1(a). Maddesinde düzenlenmiş ve buna göre antlaşma kavramı; “ister tek bir belgede, ister iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve kendine özgü ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslar arası hukuka tabi olan milletlerarası antlaşma” olarak tanımlanmıştır.

Andlaşma kavramı uluslararası hukukta, “uluslararası hukukun kendine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında, uluslararası hukuka uygun bir biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren ya da sona erdiren yazılı irade uyuşmasıdır³⁵. Bir andlaşmadan söz dilebilmesi için bir irade uyuşmasının uluslararası hukuk çerçevesinde hukuksal sonuçlar doğurmak

³⁴ **Andlaşma/muahede(Treaty)**: Genel olarak bir irade uyuşmasını bildirmesi yanında, özel olarak, onay gerektiren andlaşma türünü bildirmektedir. **Andlaşma (agreement)**: Devletlerin yaptığı andlaşmalar bakımından ikincil önemde olanları bildirdiği gibi en az resmi işlem gerektiren andlaşma türünü de bildirmektedir; yine **uluslararası örgütlerin yaptığı andlaşmalara genellikler verilen addir. Modus Vivendi**: Geçici andlaşma anlamına gelen Latince bir terim olup, kısa süreli ve özellikler ticaret ya da gümrük konularına ilişkin ikili andlaşmaları belirtmektedir. **Mektup(nota) Değişimi / Teatisi (exchange of letters(notes)**: Mektup ya da nota değişimi yoluyla basit usulle yapılan andlaşmaları belirtmektedir. Hüseyin Pazarıcı, Uluslararası Hukuk, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara, 2001 s.47-48.

³⁵ Hüseyin Pazarıcı, Uluslararası Hukuk, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara, 2001 s.43.

üzere yapılması; bunun hak ve yükümlülükler doğurması, değiştirmesi ya da sona ermesi; ayrıca andlaşma ile onun uygulanmasına yönelik oluşturulan ikili ya da çok taraflı belgelerin yeni bir andlaşmayı oluşturduğunun kabul edilmesi; bununla birlikte gerçekleştirilen ortak bir irade işlemi olması gerekmektedir. Bir anlaşmadan söz edebilmek için irade yapısının yazılı olması gereği öğretide tartışmalı olmakla birlikte mutlaka yazılı olması gerekmediği sözlü olabileceği hatta işaretle andlaşma yapılması olanağı bile bulunmaktadır.

Genel olarak devletin adına andlaşma yapma görüşmelerinde ve metnin kabulünde yetkili kişiler, kabulünde yetkili kabul edilebilmeleri için devletlerin öngördüğü şekilde yetki belgesine sahip olması(full power) gerekmektedir. Andlaşmanın öngörüşmeleri, görüşülmesi ve metnin yazılması, andlaşma mektubunun resmileşmesi, taraflar herhangi bir yöntem öngörmemişlerse, uygulamada bir andlaşma metnin resmiliğ kazanarak kesinleşmesi tarafların temsilcilerinin imzası(signature) ya da parafı(initials) ile gerçekleşmektedir.

Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi bir devlet adına andlaşma yapmaya yetkili kişileri iki gruba ayırmakta olup, birinci grup özel bir yetki belgesine sahip olmayanlar(dışışleri bakanları, başbakanlar ve devlet başkanları), ikinci grup ise anlaşma yapmak için “tam bir yetki belgesine sahip olması gerekenler”den oluşmaktadır.

Devletler bakımından andlaşmaların yürürlüğe girmesi(entry into force) devletin anayasa ya da yasa hükümleri gereği yaptığı andlaşmaları resmi yollarla iç düzeninde duyurması (promulgation) ile andlaşma metnin, eklerinin ve varsa konulan diğer belgelerin devletin resmi gazete ya da bu amaçla kabul edilen öteki yayınlarda yer alması (publication) ile gerçekleşmektedir. Bir anlaşmanın hukuki açıdan yürürlüğe girebilmesi için tek bir yol olmayıp gerek 1969 tarihli Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi (madde 24) gerekse Viyana Sözleşmesi (madde 24) gereği uluslararası örgütler ya da diğer tarafların anlaşarak kabul ettikleri yönetime göre andlaşmalar yürürlüğe girmektedir.

Türk Hukuk sisteminde andlaşmaların görüşülmesi, paraflanması, imzalanması ve ve andlaşmaların bağlayıcılık kazanması konusunda temel düzenlemeler:

- § 1982 Anayasası 90 ve 104’ncü maddeleri,
- § 31.05.1963 tarih ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı

Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun,

§ 05.05.1969 tarih ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun'dur.

1982 T.C. Anayasası'nın Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma başlıklı 90'ncı maddesi aşağıdadır:

Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticarî veya teknik ilişkileri düzenleyen ve **süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar(IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemeleri 3 yıllık dönemi kapsamaktadır), Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek(1984-2004 yıllarında bu anlaşmalar gereği Türkiye Cumhuriyeti Devleti 3.1 milyar ABD Doları faiz/kullanım bedeli ödemiştir)**, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. **Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.**

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî, teknik veya idarî andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un imza yetkisini düzenleyen 1'nci maddesi ile milletlerarası andlaşmaların imzalanması için T.C. temsilcilerinin tayinine yetki vermeye Bakanlar Kurulu kararnamesi ile olacağı; milletlerarası anlaşmanın uygun bulunmasına ilişkin kanun veya Bakanlar Kurulu kararı gerektiren durumlara ilişkin 2'nci maddesi, TBMM'nin uygun bulma kanunu çıkarmaksızın Bakanlar Kurulu kararı ve Resmi Gazetede yayınlanmayı düzenleyen 3'ncü madde ve iktisadi ticari, teknik ve idari anlaşmaların yapılmasına ilişkin 5'nci maddeleridir.

T.C. adına andlaşma görüşmelerini hiçbir yetki belgesine gereksinim duymadan gerek yurtiçi gerekse yurt dışında yapmaya ve bunları paraflamaya yada imzalamaya yetkili olan kişiler, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanındır. Ayrıca andlaşma görüşmeleri yapmaya diplomasi temsilciliğimiz şefleri yetkilidir. Bunlar dışında herkes görüşmelere ilişkin bir yetki belgesi almak zorundadır; Buna Dışişleri Bakanı dışındaki bütün bakanlar dahildir.

Görüşmeler sonunda bir andlaşmanın paraflanması ya da imzalanması gerekiyorsa Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı dışındaki herkes için yetki belgesi gerekmektedir. Andlaşmalar konusunda Dışişleri Bakanlığı genel yetkilidir. Bununla birlikte, teknik özellikleri bulunan anlaşmalar konuyla ilgili bakanlık ve kamu kurumları ile birlikte Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin de yer aldığı bir heyet ancak görüşme, paraflama veya imzalamada yer alır. Yetki belgesi gereken kişi ya da heyetlere bu belge Dışişleri Bakanlığının Başbakanlığa yazdığı bir yazı üzerine Bakanlar Kurulu tarafından düzenlenen kararnameyle verilmektedir.

1982 Anayasasına göre genel kural "Andlaşmalar"ın önce TBMM tarafından uygun bulunması ya da Bakanlar Kurulu'na kabul edilmeleri daha sonra Cumhurbaşkanı'nca onaylanmak suretiyle bağlayıcılık kazanmasıdır (madde 104). TBMM'nin bir uygun bulma yasası: Andlaşmalar için doğal yoldur. Bir andlaşma kural olarak TBMM'nin bir uygun bulma yasası ile kabul edildikten sonra Cumhurbaşkanı'na onaylanmak suretiyle bağlayıcılık kazanır. Genel kurala istisna: Anayasa'nın 90'ncı maddesinin 3'ncü fıkrasında Türk yasalarına değişiklik getirmemek koşuluyla, (i)Daha önceden yapılmış bir andlaşmaya dayanılarak yapılan uygulama andlaşmaları, (ii)Yasaların önceden tanıdığı yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik ya da yönetsel andlaşmalar, TBMM'nce uygun bulunması zorunluluğu yoktur; ancak, bu

fıkraya göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren anlaşmalar yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

4.1. IMF ile Düzenlenen Niyet Mektubu-Standby Anlaşmalarında Anayasa'ya Aykırılık:

IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri ile ilgili Türk hukuk sisteminde anlaşmaların görüşülmesi, paraflanması, imzalanması ve anlaşmaların bağlayıcılık kazanması konusunda **temel hukuki düzenlemeler** 1982 Anayasası, 244 sayılı Milletlerarası Anlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı Anlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun, 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, IMF Kuruluş Anlaşması ve IMF'ye Katılmak İçin Hükümete Yetki Veren 19 Şubat 1947 tarih ve 5016 sayılı Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, ile 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'dur.

“Anlaşma” uluslararası hukukun kendilerine yetki tanıdığı kişiler arasında, uluslararası hukuka uygun biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren yada sona erdiren yazılı irade uyuşmalarıdır. Buna göre önemli olan uluslararası belgelerin taşıdıkları isim değil, içerikleri olmaktadır. 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 2/1(a) maddesine göre ise anlaşma,kavramı, “ister tek bir belgede, ister iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve kendine özgü ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslar arası hukuka tabi olan milletlerarası anlaşma” olarak tanımlanmıştır.

Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun'a göre kabul edilmiş IMF Anasözleşmesinin, 5 ve 12'nci maddelerine göre Fon ile T.C. adına ilişkiler yürütmek üzere Hazineden sorumlu Devlet Bakanı ülke Guvarnörü, Merkez Bankası Başkanı da Guvarnör Vekili olarak atanmaktadır. 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'nun hükümlerine göre Hazineden sorumlu Devlet Bakanı ve

Merkez Bankası Başkanı'nın IMF ile kredi, borç ve hibe alınması ve verilmesine yetkilidirler.

IMF ile yapılan borç anlaşmaları, **1982 Anayasasına** göre genel kural olan uluslararası anlaşmaların TBMM tarafından çıkarılan bir uygun bulunmasının istisnasını oluşturmaktadır. Buna göre *“Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî, teknik veya idarî andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğ u yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz”* hükmü ile IMF Anasözleşmesinin 5'nci maddesinin 3'ncü fıkrasına göre ülkemizin ödemeler dengesi sorunlarının giderilmesine yardımcı olmak üzere Fon'un kaynaklarından geçici olarak yararlanabilmek amacıyla *“diğer Fon üyesi ülkelerin paralarını aynı miktardaki kendi parası karşılığında Fon'dan satın almak”* için IMF'ye verdikleri güvence metni olan IMF Niyet Mektubu ile bu talebin IMF İcra Direktörleri Kurulu tarafından *“IMF Anlaşmasının hükümleri ve bu çerçevede oluşturulmuş politikalar ile tutarlı olup olmadığının incelenmesi”*nden sonra onaylanma belgesi olan Standby Düzenlemesi *“adı ne olursa olsun bir uluslararası sözleşme”*dir. Bu sözleşmenin içeriğ i ödemeler dengesinin geçici dengesizliklerini gidermek amacıyla alınan bir borç alma sözleşmesidir. Ancak 1990'lı yıllar ve özellikle Şubat 2001 krizinden sonraki niyet mektupları ve standby düzenlemeleri, yalnızca borç-alacak ilişkilerini düzenleyen yürütme gücünün görev alını ilgilendiren belgeler olmaktan çıkmış, yasama alanını da yükümlülük altına sokan metinler haline gelmiştir.

“IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesi” borçlanmaya ilişkin şartların yer aldığı Anasözleşme 1947 tarihinde T.C. tarafından kabul edilmiş olan bir uluslararası sözleşme olduğu için, Niyet Mektupları ve Standby düzenlemeleri, bu uluslararası andlaşmanın bir uygulama anlaşması” niteliğinde belgelerdir.

Anayasa'nın 90'nci maddesine göre *“daha önceden yapılmış bir andlaşmaya dayanılarak yapılan uygulama andlaşmaları”* olarak, uluslararası andlaşmaların bir uygulama anlaşması niteliğindeki bu belgelerin TBMM tarafından bir kanun ile uygun bulunması gerekmez, ancak Anayasa'nın 90'nci maddesi ve 244 sayılı Kanunun 1, 2/3, 3/3, 3/4 ve 5'nci maddeleri gereğ i Bakanlar Kurulu onayı ve Resmi Gazetede yayımlanması gerekmektedir.

244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğe Girmesi ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanunu'nun; 2'nci maddesi:

“milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan uygulama andlaşmalarından Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenleri onaylamak veya bunlara katılmak için; bunların konusu iktisadi, ticari veya teknik münasebetlerin dışında kalsa veya süresi bir yılı aşsa veya Devlet maliyesi bakımından bir yüklenmeyi gerektirse veya kişi hallerine veyahut Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunsa dahi, onaylama veya katılmayı uygun bulmak üzere kanun yapılması zorunluğu yoktur” hükmü ile Anayasa'nın 90'ncı maddesine paralel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre belirtilen nitelikteki anlaşmalar için kanun yapılması zorunluluğu yoktur. **3'ncü maddesinin 3'ncü fıkrası:**

“milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan teknik veya idari nitelikteki uygulama andlaşmalarından ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılıp 2 nci maddenin 2 nci fıkrasına göre Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulanların dışında kalan teknik veya idari andlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmıyan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenlerin yayınlanması zorunlu değildir. Bu fıkra gereğince yayınlanması zorunlu olmıyan andlaşmalar hakkında 1 ve 2 numaralı bentler uyarınca çıkarılan kararnamelerin yayınlanması da zorunlu değildir. Yukarıdaki fıkra hükmünün dışında kalan milletlerarası andlaşmalar, 1 numaralı bendin 2 nci fıkrası uyarınca yayınlanmadan yürürlüğe konulamaz. TBMM'nce kanun çıkarılmayıp Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanması kabul edilen, uluslararası bir anlaşmaya dayanılarak çıkarılan anlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmıyan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirmeyenler için de yayınlanma zorunluluğunu yoktur ancak bu şartları taşımayan, diğer bir ifadeyle, teknik veya idari andlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmıyan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirenlerin yayımlanması gerekmektedir. Ancak Kanunun **5'nci maddesi **“Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla veya bunlar adına hareket eden kurumlarla yapılmış olup Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte bulunan iki veya çok taraflı andlaşmaların iktisadi, ticari, teknik, veya idari hükümlerinin taşıdığı amaçların yerine getirilmesi gayesini güden iki veya çok taraflı andlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi veya sair suretlerle yardım sağlıyan iki****

veya çok taraflı anlaşmaları, iki veya çok taraflı teknik veya idari işbirliği anlaşmalarını, iki veya çok taraflı borç ertelenmesi veya ticaret anlaşmalarını ve aynı nitelikteki modüsivendileri 2 nci maddenin 4 üncü fıkrası **gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.**

Yukarıdaki hükümlere göre Uluslararası Para Fonu'nun Anasözleşmesine göre uluslar arası anlaşmaların uygulanması niteliğinde olan Niyet Mektubu-Standby Düzenlemeleri Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanıp Cumhurbaşkanlığınca onaylanıp Resmi Gazetede yayınlanmak suretiyle hukuksal bağlayıcılık niteliği kazanacak belgelerdir.

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Türkiye Cumhuriyeti adına Devlet iç borcu ve Devlet dış borcu alması konusunda Devlet Bakanını yetkili kılmaktadır.

Yasanın 7'nci maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti adına herhangi bir dış finansman kaynağından Devlet dış borcu sağlamaya ve malî dış koşulları da dahil olmak üzere şartlarını tespit etmeye ve bu şartlar çerçevesinde malî yükümlülük altına girmeye Bakan yetkilidir. Söz konusu Devlet dış borcuna ilişkin anlaşmalar ve ilgili dokümanlara dair her türlü hazırlık, temas ve müzakereler Müsteşarlık tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır" hükmü ile yetkilendirme, 5'nci madde "malî yıl içinde 1 inci maddede belirtilen ilkeler ve malî sürdürülebilirlik de dikkate alınarak yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabilir.

Borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limit yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilir. Bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilâve yüzde beşlik bir tutar, ancak Müsteşarlığın görüşü ve Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir. Bütçenin denk olması durumunda da borçlanma, anapara ödemesinin en fazla yüzde beşine kadar artırılabilir. Borçlanma limiti değiştirilemez."

Devlet Bakanına bütçe açığı kadar borçlanma yapma konusunda yetki vermektedir. Belirlenen limiti aşan durumlarda yetkinin Bakanlar Kurulu kararı gerektiği düzenlenmektedir. Söz konusu yasa 244 Yasa anlaşma yapılması ve bunların yürürlüğe konulmasına ilişkin bir yasa olup, bu yasa ile Bakanlar Kurulu'nun yetkisinde olan yalnızca "borçlanma anlaşmaları" yapmak yetkisi

belirlenen limitlerde Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakana, anlaşmaların yürütülmesinde ise Hazine Müsteşarlığına vermektedir.

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun borçlanma konusunda anlaşma yapılmasını diğer bir ifadeyle uluslararası hukuk ve Türk hukukuna göre anlaşmanın görüşülmesi, imzalanması ve onaylanmasını düzenlemekte fakat bağlayıcılık kazanması konusunda son aşama olan yayınlanmasına ilişkin bir düzenleme getirmemektedir. Buna göre, Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da nasıl yapılacağı düzenlenmiş olan borç anlaşmalarının hukuki bağlayıcılık kazanması ancak 244sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle mümkün olacaktır. Bu nedenle 4749 sayılı Kanunda düzenlenmemiş olan yayınlanma ve yürürlüğe girme konusunda 244 sayılı Kanun'a tabi olması gerekmektedir.

Antlaşmalara iç hukuk kurallarının uygulanmamasına uluslar arası hukuk öğretisinde “usulsüz onaylama” veya “yolsuz onaylama” olarak adlandırılmakta olup, bu konuda Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin andlaşmaların geçersizliğini düzenleyen 46'ncı maddesi:

“Bir Devletin bir antlaşma ile bağlanma isteminin, antlaşmaların yapılışı konusunda yetkiye ilişkin bir iç hukuk hükmüne aykırı olarak belirlenmesi olayı, bir devlet tarafından istemini sakatlayan bir gerekçe olarak ileri sürülemez; meğer ki bu aykırılık aşikar olsun ve iç hukukun temel önemde bir kuralını ilgilendirsin. Bir aykırılık bu konuda uygulamaya ve iyi niyete uygun olarak davranan her devlet için objektif olarak belli ise aşikar sayılır” hükmünü taşımaktadır.

IMF'den kaynak kullanımı konusunda düzenlenen Niyet Mektupları ve bunların IMF tarafından imzalanmasıyla meydana gelen Standby Düzenlemeleri konusunda Türk Hukuk sisteminde temel düzenlemeler olan 1982 Anayasası, 244 Kanun, 1173 sayılı Kanun, 4749 sayılı Kanun, 4059 sayılı ile 1211 sayılı Kanunu hükümleri değerlendirildiğinde, bu anlaşma belgelerinin düzenlenmesi konusunda Hazinden sorumlu Devlet Bakanı ve Merkez Bankası Başkanının “ancak teşkilat yasaları ve Kamu Borçlanma Kanunu'nda belirtilen borçlanma ile ilgili konular” ile sınırlı olmak üzere imza yetkilerinin bulunmakta olup bu alan dışındaki tarım, vergi, sosyal güvenlik, yerel yönetimler, merkezi yönetim gibi yürütme ile ilgili konularda niyet mektuplarını imzalamaya yetkileri olmayıp, bu (Bakanlar Kuruluna ait bir yetkidir), yönetim hukukunda bir işlemi sakatlayan **“yetki gaspı”**na değgin bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır.

2005 tarihli Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesi açıkça “yasama”nın görev alanına giren Vergi İdaresi Yasa Tasarısının, Emeklilik reformu kanun tasarısının TBMM tarafından onaylanması gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi görev alanını kapsayan konularda hükümler içermesi **“görev gasbı”**nı dahi aşan sonuçlar ortaya çıkardığından **“yok hükmünde”**dir ve tesis tarihinden itibaren hiçbir sonuç doğurmaz.

IMF Anasözleşmesinin uygulama anlaşması niteliğinde olan Niyet Mektupları ve bunların IMF tarafından imzalanmasıyla meydana gelen Standby Düzenlemelerinin:

- § yalnızca borçlanma ile ilgili alanları kapsamaması durumunda sözkonusu Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemelerinin Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı tarafından müzakerelerin yapılarak imzalanabileceği fakat Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp Resmi Gazetede yayımlanmaksızın yürürlüğe girmeyeceği,
- § yürütmenin görev alanı içinde olan konuları kapsayan düzenlemeleri içermesi durumunda imza işleminin Bakanlar Kurulu tarafından açık bir yetkilendirme yok ise Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı tarafından yapılamayacağı ve Niyet Mektubu -Standby Düzenlemelerinin imza ve karar yetkisinin Bakanlar Kurulunda ve onaylamanın Cumhurbaşkanlığında olduğu ve Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe gireceği,
- § yasama alanını ilgilendiren niyet mektubu ve standby düzenlemelerinin ise ancak TBMM tarafından bir uygun bulma kanunu ile onaylanması ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak yayımlanması gerekmektedir.

Uluslararası andlaşmanın “uluslararası hukukun kendine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında, hukuka uygun bir biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren ya da sona erdiren yazılı irade uyuşması” ya da “ister tek bir belgede, ister iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve kendine özgü ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslar arası hukuka tabi olan milletlerarası antlaşma” olarak yapılan

tanımlarından da açıkça anlaşılacağı üzere, IMF ile kredi/fon kullanmaya ilişkin düzenlenen Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri “kendine özgü ismi ne olursa olsun” uluslar arası anlaşmadır. IMF Kuruluş Anlaşması ve IMF’ye Katılmak İçin Hükümete Yetki Veren 19 Şubat 1947 tarih ve 5016 sayılı Milletlerarası Para Fonu ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanunun ile yapılan uluslararası andlaşmanın “uygulama andlaşması”dır. Buna göre Anayasa’nın 90’ncı maddesinin 3’ncü fıkrası gereği Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri “*Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları*” olması, “*ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar*” olmaları nedeniyle “*yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz*” olduğu Anayasa hükmüdür.

26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubunun 11 Mayıs 2005 tarihinde IMF İcra Direktörleri Kurulu tarafından onaylanarak hukuki varlık kazanmasıyla ortaya çıkan Standby Düzenlemesinin Anayasaya aykırılığı: Anayasanın 90’ncı maddesinin 3’ncü fıkrası hiçbir yorum gerektirmeyecek kadar açıktır. IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemesi Türkiye Cumhuriyeti Devletini hem alınan kredi/kullanım gereği ödenecek faiz/kullanım bedeli dolayısıyla mali yükümlülük altına sokmakta, hem de Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemesi ile önkoşul, performans kriteri, yapısal kriter, gösterge niteliğinde hedef ve gözden geçirme programları gibi koşullarla Hükümet taahhüt altına sokulmaktadır. Bu taahhütler yerine getirilmediği sürece de kredi ya da kullanım kolaylığından faydalanmak mümkün olmamaktadır.

26 Nisan 2005 tarihli IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemesi, ödenecek faiz/kullanım bedelleri dışında *Emeklilik reformu yasa tasarısının TBMM’ne sunulması, Bankacılık Kanunu’nun TBMM’ne sunulması, Vergi idaresi yasa tasarısının TBMM tarafından onaylanması, Gelir idaresinin Maliye bakanlığına (şimdilik) “yarı-özerk” olarak bağlı bir idare olarak yapılanması, finansal hizmetler üzerinden alınan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi(BSMV)’nin kaldırılması, bunun yaratacağı vergi açığının yeni vergilerle telafi edilmesi, sosyal güvenlik kurumları(SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı)’nın birleştirilmesi, emekliliğe esas asgari yaş sınırının yükseltilmesi, ortalama emeklilik aylık bağlama oranının düşürülmesi, tarımsal destekleme alımlarının kaldırılması ve KİT’lerde çalışan sayısının azaltılması* konularında düzenlemeleri içermesi dolayısıyla Anayasa’nın 90/3’ncü maddesi kapsamında düzenlemek gerektiği açıktır.

IMF Niyet Mektubu Standby Düzenlemelerinin Resmi Gazetede yayımlanmıyor olması yalnız hukuk devletinde alınan kararların herkesin bilgisine sunulmasını gerektiren açıklık, demokratiklik ilkelerine aykırılık taşımaz, aynı zamanda kamu yönetimi düzenlemelerinde IMF tarafından temel ilke olarak değerlendirilen şeffaflık ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Gereğeleri ne olursa olsun Anayasa'nın emredici bir kuralı olan 90'ncı maddesinin 3'ncü fıkrası hükmüne rağmen 30.08.1958 tarihinden 26 Nisan 2005 tarihine 47 yıldan bu yana düzenlenen IMF Niyet Mektupları Standby Düzenlemeleri Anlaşmaları Resmi Gazetede yayımlanmamıştır. İlk düzenlemeden bu yana 20 adet Niyet Mektubu Standby Düzenlemesi adı anlaşma(agreement) değil fakat düzenleme(arrangement) olduğu savıyla uluslar arası hukukun bir anlaşmanın en temel değerlendirme ölçütü olan "adı ne olursa olsun içeriğine göre belirlenir" kuralına rağmen Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanıp, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanıp, Resmi Gazetede yayımlanmamıştır. Ayrıca 2000'li yıllardan itibaren yalnızca ekonomik alanı düzenleyen nitelikte belgeler olmaktan çıkıp, siyasal, yönetsel ve toplumsal alanları düzenleyen ve bunu "yasama" alanına açıkça müdahalelerle gerçekleştiren nitelikte belgeler olarak Anayasanın açık hükmü olan TBMM'nin uygun bulma kanunu ve Cumhurbaşkanlığınca onaylanıp yayımlanma hükümlerine uyulmamaktadır. Bu durum Anayasa'nın 2'nci maddesinde ifade edilen Türkiye Cumhuriyetinin Anayasanın başlangıçta belirtilen *"Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak; millet iradesinin mutlak üstünlüğü ve bunu millet adına kullanmaya yetkili hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasinin gereği belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı; hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin karşısında korunma göremeyeceği"* temel ilkelerine dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan temel ilkelerine açık bir aykırılık taşımaktadır.

Ayrıca Anayasa'nın 125'nci maddesinde yer alan idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır hükmünün gereği idarenin işlemlerinin yargı denetiminin sağlanabilmesi için 26 Nisan 2005 tarihli IMF Niyet Mektubu ve 11 Mayıs 2005 tarihli Standby Düzenlemeleri "uluslararası bir anlaşmanın uygulama anlaşması" niteliğinde belgeler olduğundan Anayasa'nın 2, 90, 114 ve 125'nci maddelerine açık aykırılık taşımaktadır.

Bir bakan ile bir yüksek bürokrat tarafından verilen niyet mektuplarındaki taahhütlerin hukuksal olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti açısından bir bağlayıcılığı olmamasına karşın, daha sonra hükümetin, anayasal

organların bu hukuka aykırı vaad ve yüklenimler doğrultusunda kararlar alması ya da uygulamalar yapması istemekte; IMF, Türkiye'ye açtığı kredilerin serbest bırakılmasında bu vaad ve yüklenimlerin yerine getirilip getirilmediğini ölçü alınmaktadır.

Uluslararası Para Fonu'na verilen ve kamuoyunda “*niyet mektubu*”, “*ek niyet mektubu*” vb adlarla anılan ve en son 26.04.2005 tarihinde verilen Niyet Mektubunun 11.05.2005 tarihinde IMF tarafından onaylanması sonucunda yapılan işlem ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına bir bakan ve bir yüksek bürokrat Türkiye Cumhuriyetini mali yük ve bazı yüklenimlere sokmuştur. Bu yüklenimlerin, daha doğrusu IMF'ye verilen mektup çerçevesinde izlenen politikaların Türkiye'ye maliyetinin ne olacağı geçmiş uygulamalar değerlendirildiğinde açıkça ortadadır. Ancak bu mektupların Türkiye açısından bir bağlayıcılığı yoktur çünkü, imzalayanlar, “*yetkisiz*”dir.

Bu durumda, “*niyet mektupları*”nda tarım, vergi, bankalar vb gibi diğer bakanlıkların yetkili olduğu alanlar açısından “*yetki gasbı*”, cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulunun yetkili olduğu alanlar ile yasama organının yetkili olduğu alanlar açısından “*görev gasbı*” ile karşı karşıya bulunmaktadır ve mektupların Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni bağlayan hiçbir yönü yoktur.

4.2. IMF ile Düzenlenen Niyet Mektubu-Standby Anlaşmaları ile İlgili İptali İstenen İşlemler:

4.2.1. 26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubu ve 11 Mayıs 2005 tarihli Standby Düzenlemesi:

11 Mayıs 2005 tarihinde IMF İcra Direktörleri kurulunun Türkiye'den 26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubunu onaylaması ile üç yıllık, 6.66 milyar SDR (yaklaşık 10 milyar ABD Doları) tutarında borçlanmayı içeren Standby Düzenlemesi, Türkiye'nin Mayıs 2005- Mayıs 2008 dönemini kapsayan bir düzenleme olup, taksitler halinde kullanılacak olan kredinin birincisi 555.2 milyon SDR (837.5 milyon Dolar)hemen olmak üzere 11 eşit taksitle ödenecektir. Söz konusu Niyet Mektubu-Standby Düzenlemesi ile yürütmenin görev-yetki alanının aşan, açıkça yasama alanına giren konularda düzenlemeler ise Makroekonomik Çerçeve, Para Politikası, Kamu Maliyesi Politikaları, Borç Yönetimi, Finans Sektörü Reformu, Yatırım Ortamının İyileştirilmesi, Yapısal Kamu Maliyesi Reformları, olmak üzere aşağıda belirtilen konuları içermektedir(Ek:1).

- § Kısa vadeli tedbirlerle desteklenen geniş kapsamlı bir sosyal güvenlik reformu,
- § Emeklilik sistemi reformu ve sistemin açığının GSMH'nın %1'inin altına çekilmesi,
- § Genel sağlık sigortası uygulamasının başlaması, bağlantılı sektörel reformların yapılması,
- § Kamu sektörü harcamalarındaki katılığı azaltmak için ve verimliliği artırmak için Dünya bankası ile birlikte kamu istihdamı, sağlık, eğitim, tarım ve yatırımlarda verimlilik artışının sağlanması,
- § Finansal aracılık hizmetlerinden alınan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi(BSMV)'nin kaldırılması, dolayısıyla vergi gelirlerinin düşmesinin telafi edilebilmesi için ilave vergi reformları yapılması, Gelir vergisinin üst dilimleri vergi oranları düşürülerek, dilim sayısının azaltılması,
- § Vergi idaresinin yeniden yapılandırılması, vergi tabanın genişletilmesi, ve kamu kesimi alacaklarına af getirilmemesi,
- § Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol (KMYK) Kanunu'nun yürürlüğe girmesi için ikincil mevzuatın, performans bütçe, belediyeler ve iller düzeyinde mali hesap verilebilirliğin geliştirilmesi,
- § Bütçe disiplini ve mali hesap verilebilirlik, daha ileri seviyede yerinden yönetim için il özel idareleri ve belediyelere yeni harcama yetkisi ve yerel gelir kaynağı ile borçlanma olanağı sağlayacak yasal düzenleme yapılması,
- § KİTlerin performans hedefleri, hesap verilebilirlik, bilgi verme, bütçeleme, satın alma, planlama ve dış denetimlerini sağlayacak yönetime ilişkin yasal düzenleme.

Bu nedenle 26.04.2005 tarihli “*Niyet Mektubu*” ve 11.05.2005 tarihli “*Standby Düzenlemesi*” hakkında dava açılmıştır.

4.3. IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemelerinin Dava Konusu Edilip Edilemeyeceği:

Niyet Mektuplarının ve Standby Düzenlemelerinin 1969 tarihli Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi gereği “uluslararası anlaşma” ve IMF Anasözleşmesine göre ise “bir uluslararası anlaşmanın uygulanması niteliğinde anlaşma” olduğu, iç hukukumuz açısından ise gerek Anayasanın 90,

gerekse 244 sayılı Kanununun 5'nci maddeleri gereği "uluslararası anlaşmanın uygulanması niteliğinde bir anlaşma" olduğu ve bu anlaşma ile hem Türkiye Cumhuriyeti Devleti alınan krediler/kaynakların kullanımı dolayısıyla mali yük(faiz/kullanım bedeli ödeme) altına girmekte hem de bu belgeleri imzalayan Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı ve Merkez Bankası Başkanının yetkisi ve görevi dışında Hükümet ve TBMM yürütme ve yasama alanlarında yükümlülükler altına sokulmaktadır.

"Niyet mektupları"nı, yalnızca "biçimsel" olarak ele alıp, her ülkede benzer biçimlerde (bir bakan ya da merkez bankası başkanı ya da ikisinin imzasıyla) verildiği için, Türkiye'nin de bir bakan ve merkez bankası başkanı imzasıyla "mektup vermesi" değil, Türkiye Cumhuriyetini mali yükümlülük altına sokma; yasama ve yürütmeye ilişkin taahhütler verme niteliğinde uluslararası anlaşma yapma olarak değerlendirmek mümkündür. Bunun yarattığı mali ve hukuksal sonuçlar ortadadır.

Çünkü, bu işleme dayanarak, Türkiye Cumhuriyeti Devleti faiz/kullanım bedeli ödediği gibi, hükümet TBMM'ye yasa teklifleri sevk etmekte, yasaların çıkarılması için IMF'ye verilen sözleri gerekçe göstermekte, sosyal güvenlik, tarım, para politikasından maliye politikasına, bütçeden kamu harcamalarına değin neredeyse ekonomik ve toplumsal yaşamın bütünü bu çerçevede yeniden düzenlenmektedir.

26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubu Standby Düzenlemesinde "Hükümet bütçe disiplini ve şeffaflığı ön planda tutan yasal bir çerçeve dahilinde daha ileri bir seviyede yerinden yönetim yönündeki kararlılığını sürdürmektedir. İl özel idareleri ve belediyelerin yeni harcama yetkilerinin ve yerel gelir enstrümanları ve gelir yaratma kapasiteleri ile yeterince uyumlu olmasını ve gelir paylaşımında istikrarlı ve şeffaf bir sistemle desteklenmesini sağlayacak yasa taslağı" TBMM'ye sunulacak, ancak, asıl önemlisi, "Standby Düzenlemesinin İmzalanması için Önkoşullar(Tablo:7)" içinde "Vergi idaresi yasa tasarısının Haziran 2005 sonu itibarıyla TBMM tarafından onaylanması" ve Yerine Getirilmesi Gereken Performans Kriterleri içinde ise "Emeklilik reformu kanun tasarısının Haziran 2005 itibarıyla TBMM tarafından onaylanması" hükümleri yer alabilmektedir.

Kısaca, bir bakan ile bir yüksek bürokrat, kendilerini "Hükümet" ve "TBMM" adına imza atmaya yetkili gördükleri "niyet mektubu"nun idare hukukunun temel ilkeleri ve başta anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirilmesinden doğal bir şey olamaz.

4.4. IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemeleri ve Dava Konusu Olabilecek Yönetmelik İşlemleri:

Sözkonusu “mektuplar”, birer “yönetmelik işlem” midir?

Bilindiği gibi yönetmelik işlemler, yönetimin tek tarafı olarak, yani yalnız irade beyanında bulunması ile yaptığı işlemlerdir ve bunların hukuksal sonuç doğurması için yönetimin irade beyanında bulunması yeterlidir; karşı tarafın bir beyanda bulunmasına gerek yoktur.

Dava konusu olabilecek bir “idari işlem”de aranan temel unsurları açısından şöyle bir değerlendirme yapmak olanaklıdır:

“Bağlayıcılık” açısından, “niyet ve standby düzenlemeleri” ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti mali yük altına girmekte ve yürütme, hatta yasama alanlarında taahhütler altına sokulacak düzenlemeleri içermektedir ve bu belgeler “yasama ve yürütme organları ile yönetimi bağlayıcı” olarak değerlendirilmekte ve hatta sayıldıkları açıktır. Bağlayıcılığı açıktır çünkü nu belgelerde taahhüt edilenler yerine getirilmediğinde taksitlere bağlanmış olan krediler ödenmemektedir. Temmuz 2005 itibarıyla 2. Gözden Geçirme Programı yapılmasına rağmen yukarıda belirttiğimiz “Emeklilik reformu kanun tasarisinin Haziran 2005 itibarıyla TBMM tarafından onaylanması” şartı gerçekleşmediği için kredinin 2. taksiti Gözden Geçirme Programı tamamlanıncaya kadar gerçekleşmeyecektir.

“Tek yanlı sonuç verdikleri” de bellidir. Türkiye, IMF’ye verdiği mektuplar ve standby düzenlemeleri doğrultusunda, başta döviz kuru, bütçe olmak üzere mali, parasal vb tüm ekonomik politikaları, tarım ve ücret politikaları izlemiş, söz verdiği yasal düzenlemeleri yapmıştır.

“Etkili” işlemler oldukları da kesindir; sonuçlarından tüm yurttaşlar, “yönetilenler” etkilenmiştir.

Sonuç itibarıyla, 26.05.2005 tarihli “niyet mektubu” ve 11.05.2005 tarihli “standby(destekleme) düzenlemeleri” yönetmelik yargı denetimine tabi tutulması gereken birer “işlem” olduğu açıktır.

26.04.2005 tarihli “Niyet Mektubu”, ve 11.05.2005 tarihli “Standby Düzenlemesi” dolayısıyla yukarıda açıklanan hukuka aykırılık nedenleriyle iptal davası açılmıştır.

5- DAVA AÇILAN İŞLEMLERİN İÇERİĞİ:

26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubu ve 11 Mayıs 2005 tarihli Standby Düzenlemesi:

- 1-Makroekonomik Çerçeve
- 2-Para Politikası
- 3-Kamu Maliyesi Politikaları,
- 4-Borç Yönetimi,
- 5- Finans Sektörü Reformu
- 6-Yatırım Ortamının İyileştirilmesi,
- 7-Yapısal Kamu Maliyesi Reformları,

- § Kısa vadeli tedbirlerle desteklenen geniş kapsamlı bir sosyal güvenlik reformu,
- § Emeklilik sistemi reformu ve sistemin açığının GSMH'nın % 1'inin altına çekilmesi,
- § Genel sağlık sigortası uygulamasının başlaması, bağlantılı sektörel reformların yapılması,
- § Kamu sektörü harcamalarındaki katılığı azaltmak için ve verimliliği artırmak için Dünya bankası ile birlikte kamu istihdamı, sağlık, eğitim, tarım ve yatırımlarda verimlilik artışının sağlanması,
- § Finansal aracılık hizmetlerinden alınan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi(BSMV)'nin kaldırılması, dolayısıyla vergi gelirlerinin düşmesinin telafi edilebilmesi için ilave vergi reformları yapılması, Gelir vergisinin üst dilimleri vergi oranları düşürülerek, dilim sayısının azaltılması,
- § Vergi idaresinin yeniden yapılandırılması, vergi tabanın genişletilmesi, ve kamu kesimi alacaklarına af getirilmemesi,
- § Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol (KMYK) Kanunu'nun yürürlüğe girmesi için ikincil mevzuatın, performans bütçe, belediyeler ve iller düzeyinde mali hesap verilebilirliğin geliştirilmesi,
- § Bütçe disiplini ve mali hesap verilebilirlik, daha ileri seviyede yerinden yönetim için il özel idareleri ve belediyelere yeni harcama yetkisi ve yerel gelir kaynağı ile borçlanma olanağı sağlayacak yasal düzenleme yapılması,
- § KİTlerin performans hedefleri, hesap verilebilirlik, bilgi verme, bütçeleme, satın alma, planlama ve dış denetimlerini sağlayacak yönetime ilişkin yasal düzenleme.

26 Nisan 2005 tarihli işlem, “*Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı*” antetli kağıda yazılmış, bir bakan (imza tarihinde Hazine’den Sorumlu Devlet bakanı) ve bir yüksek bürokrat (imza tarihinde Merkez Bankası Başkanı) tarafından imzalanmış “niyet mektubu”dur ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni hukuka ve Anayasa’ya aykırı taahhütler altına sokmaktadır.

İptali istenen işlem ile bir bakan ve bir yüksek bürokrat; Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni hem kullanılacak kredi/kaynaklar dolayısıyla faiz /kullanım bedeli ödemesi yükümlülüğü, hem de makroekonomik politikalar, para politikası, kamu maliyesi politikaları, borç yönetimi, finans sektörü reformu, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve yapısal kamu maliyesi reformları konularında yükümlülük altına sokmaktadır.

Görüldüğü üzere, Türkiye adına bir bakan ve bir yüksek bürokratin girdiği bu “*yüklenimler*”in bir bölümü, “*yasama organı*”nın, bir bölümü “*yürütme organı*”nın, bir bölümü de başka bakanlık ya da kurumların yetki alanındadır.

Özetle, bir bakan ve bir merkez bankası başkanı; yasama organı TBMM tarafından nasıl bir bütçe çıkarılacağını, bazıları yasal düzenleme de gerektiren ve temel olarak Özelleştirme Yüksek Kurulu yetkisinde bulunan hangi kamu kuruluşlarının özelleştirileceğini, devletin nasıl bir maliye politikası izleyeceğini, bakanlar kurulu yetkisinde olan tarımdan, maliyeye, bankacılığa kadar yürütme organının ne zaman, hangi kararları alacağını, TBMM’nin yetkisinde olan sosyal güvenlik, vergi, bankacılık vb birçok alanda hangi yasal düzenlemelerin yapılacağını önceden belirlemiş olduğu gibi, kullanılacak olan 6.7 milyar SDR(10 milyar Dolar) tutarında kredi/kullanım karşılığında faiz/kullanım bedeli ödeme ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti mali yükümlülük altına sokulmaktadır.

6 - SONUÇ VE İSTEM:

Uluslar arası bir andlaşmanın uygulanması niteliğinde bir anlaşma olarak IMF Niyet Mektupları ve Standby Düzenlemelerine ilişkin iptali istenen işlemlerin hukuka aykırılık oluşturan yönleri yukarıda sunulmuştur ve her iki işlemden de “*yetkisizlik*” (“yetki ve görev gasbı”) çok açıktır.

Yönetim hukukunda, “görev gasbı” en ağır yetkisizlik durumudur. “İşlem” yok hükmündedir ve tesis tarihinden itibaren hiçbir sonuç doğurmamış sayılır.

Uluslararası anlaşmaların uygulama anlaşması niteliğinde olan IMF Niyet Mektubu ve Standby Düzenlemeleri Anayasa’nın 2, 90, 114 ve 125’nci maddelerine açık aykırılık taşımaktadır.

Bu durumda, “niyet mektupları”nda tarım, vergi, bankalar vb gibi diğer bakanlıkların yetkili olduğu alanlar açısından “yetki gasbı”, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunun yetkili olduğu alanlar ile yasama organının yetkili olduğu alanlar açısından “görev gasbı” ile karşı karşıya bulunmaktadır ve mektupların Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni bağlayan hiçbir yönünün olmaması gerekir.

Yetkisizlik ve görev gaspı dolayısıyla karşı karşıya bulunduğumuz olgu, hukuki hiçbir anlamı ve geçerliliği bulunmayan bir metnin bütün ülke yaşamını ilgilendiren çok önemli konularda ekonomik ve sosyal sonuçlar doğurmaya başlamasıdır.

Böyle bir işlem yok hükmünde sayılacağından yürütme ile yaşamayı yok sayılan bir işleme dayalı yükümlülüklerle karşı karşıya bırakmaması için yukarıda sayılan ve re’sen dikkate alınacak nedenlerle 26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubu ve bu mektuba dayalı olarak 11 Mayıs 2005 tarihte düzenlenen Standby Düzenlemesinin,

1-“Yoklukla malûl” olduğunun karara bağlanmasına,

2-Anayasaya aykırılığın giderilmesine,

3- Yargılama giderlerinin davalılar üzerinde bırakılmasına

karar verilmesini saygıyla dileriz.

Davacı Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi Vakfı (KİGEM)

Adına Genel Sekreter

Ayla YILMAZ

Ekler:

- 1 - 26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubu,
- 2- 26 Nisan 2005 tarihli Niyet Mektubunun 11 Mayıs 2005 tarihinde IMF tarafından onaylanmasıyla hukuki varlık kazandığı iddia edilen Standby(Destekleme) Düzenlemesi,
- 3- KİGEM adına dava açmaya yetkili Ayla Yılmaz'ın yetkili olduğunu gösterir belge,
- 4- Yeterli tebligat masrafı,